A-POST

EESTI PÄEVALEHT

ESTNISKA DAGBLADET

REEDEL,
22. veebr. 1985

Nr. 15 (5001)

Draama Läänemerel 1975

Mäss vene fregatil sõidusiht: Gotland

Tähelepanuväärseim mäss moodsa meresõidu ajaloos leidis aset 1975, mil vene fregatt "Storoševoj" ööpimeduses väljus salaja Riia sadamast, eesmärgiga põgeneda Gotlandile. Asi avastati, põgenevat fregatti ründasid nii nõukogude lennukid kui ka teised sõjalaevad ja kõigest 48 km kaugusel Gotlandi rannikust olid mässajad sunnitud kapituleeruma.

Mässu juhid lasti hiljem maha.

Vene fregati põgenemislugu on põhjalikult uurinud USA komandörkapten Gregory D. Young, kes selle kohta kirjutas ka teadusliku töö ameerika mereväeakadeemias a. 1982. See aga ei äratanud millegipärast erilist tähelepanu — mitte enne kui töö avaldati ajakirja Sea Powers veebruarinumbris.

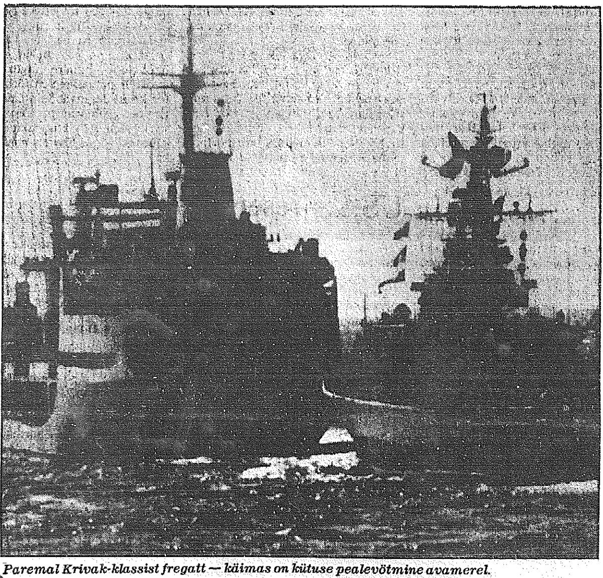

Paremal Krivak-klassist fregatt — käimas on kütuse pealevõtmine avamerel.

USA mereväe juhtkond keeldub formaalselt kommenteerimast Youngi tööd, kuid hästi usaldatavad allikad märgivad, et tegemist on täpseima raportiga, mis vahejuhtumi kohta seniajani üldse on esitatud. Laeva põgenemiskatset on varem lühidalt nimetatud ameerika ja euroopa pressis, kuid N.Liit on muidugi asjast täielikult vaikinud.

Young ise nendib, et ta on kasutanud rohkesti andmeid, mis pärinevad rootsi mereväelastelt. Näiteks oli rootsi signaalluure ülimalt imestunud kui merelt hakkas tulema teateid, mis vahetati fregati ja seda ründavate pommituslennukite vahel.

"Storoševoj" mässu juhtis laeva poliitohvitser — sellised tegutsevad igal N.Liidu laeval, kusjuures ülesandeks on hoolitseda meeskonna ideoloogilise "puhtuse" eest. 3 800-tonnise, a. 1975 kõigest kolme aasta vanuse "Storoševoj" poliitohvitseriks oli kapten Valeri Mihhailovitš Sablin.

Youngi kirjelduse kohaselt oli Sablin "ebatavaline" poliitohvitser, kuna ta oli alati nõus kuulama ära meeskonna kaebusi

Järg lk. 7

Selline Estival 83 plakat "täitis" Göteborgi 20.—23. maini 1983. 1.—4. maini 1986 seatakse üles uued sinimustvalged peoplakatid Lundis ja Malmös.

Järgmine suurpidu

Estival 86 Lundi-Malmö piirkonnas

Kas mäletate suurpidu Göteborgis aastal 1983, kus võideldi sinimustvalgete lippude pärast linnategelastega, keda vene konsul oli ära hirmutanud? Pidu, mis aga kõigis osades suurepäraselt õnnestus kui Rootsi eestlaskonna enda suurpidu: ESTIVAL.

Nüüd on aeg käes mõtelda järgmisele Estivalile. Alustatud traditsiooni tuleb jätkata. Estival 86 ongi nüüd projekteerimisel Estival 86 toimkonna poolt, mis asub Lundis, sest järgmine Estival toimub vastava otsuse järgi Lundi-Malmö piirkonnas.

Lõputseremoonial Göteborgis tehti teatavaks, et järgmine Estival toimub 1986 Lõuna-Rootsis, eeldusel

Järg lk. 7

Astrid Lindgren eesti "Madicken" ja akadeemia tool

Käesoleval kevadtalvel on rootsi avalikkuses puhkenud elav debatt maailmakuulsa noorsookirjaniku Astrid Lindgreni kandidatuuri ümber Rootsi Akadeemiasse. Nii raadiosaatels kui ka ajalehtede veergudel on paljud rootslased, eriti muidugi noored, sõns võtnud Astrid Lindgreni kasuks.

Akadeemias on nimelt vabanenud 18-nest toolist tool number 5 ja uus liige valitakse veebruari kuu lõpul. Liikmete ülesandeks on Nobeli kirjandusauhinna laureaadi igaaastane keerukas valimine, rootsi õigekeelsussõnaraamatu ning muude keeleküsimustega tegelevate trükiste väljaandmine. Akadeemia asutati ligi 200 aastat tagasi ooperi maskeraadiballil mõrvatud kuningas Gustav III poolt aastal 1786 rootsi keele ja kirjanduse edendamiseks.

Kirjanik Lindgren ise, kes juba omab Akadeemia suurt kuldmedalit, ei soovi üldse mitte sellele rootsi Parnassile pääseda. Ta leiab, et tal on niikuinii juba liiga palju auameteid ning pidevaid kutseid igasugustest üritustest, näituste avamistest ja muust osa võtma. Seda rõhutas ta ka siinse välispressi ühel reedesel einel, kus ta oli aukülaliseks.

Astrid Lindgren on võrratult sarmikas, elavaloomuline veidi unistava silmavaatega sale ja elegantne daam, kes ühtki küsimust võlgu ei jäta, tihti väga tabavate humoristlike vastustega. "Minusugusel poleks Akadeemias midagi teha. Ma pole ju mingi keeleteadlane. Tahan kogu oma energiat ja tööaega kasutada kirjutamiseks," ütles ta Akadeemia küsimust kommenteerides. Kuuldavasti pole ka kuulsa asutuse praegused liikmed mitte just eriti tema kandidatuuri poolt. See on niiöelda tavalise rootsi lugejaskonna soov.

☐ Eesti "Madicken"

Lindgrenilt on aastaist 1944 kuni 1984 ilmunud kokku 67 jutu- ja pildiraamatut, 8 näidendiraamatut ja 10 koguteost. Tema töid on seni tõlgitud 57 keelde, kaasaarvatud hiina, jaapani ja vene keel. Möödunud aastal ilmus "Eesti Päevalehe" kirjastusel "Vaata, Madicken, lund sajab" eestlanna Ilon Wiklandi originaaljoonistuste ja Helga Nõu tõlkes. Kirjanik nentis, oma autogrammi esilehele kirjutades, et on nimetatud teost näinud.

Isiklikult kontrollib ta tõlkeid nendesse keeltesse, mida valdab. Need on inglise, saksa ja ka prantsuse keel. "Vene- ja hiinakeelsed raamatud jäävad mulle muidugi mõistmatuks. Loomulikult meeldib mulle minu rootsikeelne "Pipi Pikksukk" palju rohkem kui näiteks saksakeelne väljaanne," lisab kirjanik. Ta võtab tänulikult vastu väikese kingi, rootsikeelse eesti naispoeetide antoloogia "Våra sånger fick vi med oss" ("Oma laulud tõime kaasa"), öeldes ilmse meeleliigutusega, et ta väga armastab lüürikat.

☐ EPL uus raamat

Lindgren on ka teadlik, et "Eesti Päevalehe" kirjastusel on ilmumas uus raamat, nimelt "Kui väike Ida tahtis vempu teha", väikesest kelmist poisist Lönnebergas, kirjaniku sünnipaigas Smålandis, kelle tempudel pole otsa ega äärt. Emili-raamatuid on illustreerinud Björn

Järg lk. 7

Astrid Lindgren välispressi roosikimbu ja eestikeelse "Madickeniga", mille kirjastas Eesti Päevaleht (EPL-foto Karin Saarsen).

Eestlaste vabadusvõitlus ei [illegible]!

EPL Reedel, 22. veebr. 1985

VÕÕRAS IKE

Mälestades 24. veebruaril eesti rahva röövitud iseseisvust, on eriline põhjus pilku heita ka järgnenud ikestusele, kus võõrad on valitsenud, terroriseerinud, tasalülitanud ja püüdnud muuta maa etnilist koosseisu.

Neli aastakümmet kommunistliku vene naabri ja tema poolt ametisse seatud kvislingute all on olnud eesti rahvale tohutuks aadrilaskmiseks, nagu seda tõendavad juba arvud nõukogude oma rahvastikustatistikas. Eestlased, Eesti päriselanikud, on järjest protsentuaalselt vähenenud ja piiri tagant sisse voolav slaavi element kasvanud.

Kui juttu on Eesti venestamisest, siis on see toimunud ühelt poolt venelaste arvu suurendamisega, teiselt poolt vene keele osatähtsuse pideva suurenemisega. Erapooletud vaatlejad nendivad, et asjade käigu selline jätkumine tekitavad ohu, et eestlased jäävad omal maal vähemusse juba enne selle sajandi lõppu.

Siin on tegemist ohtlikuma võõra võimu poliitikaga kui seda läbi sajandite teostasid kõik mineviku võõrad võimud kaasa arvatud vene tsaarivõim. Viimane ristis küll Tallinna tänavaid ümber vene nimedega, mida ka praegused valitsejad teevad, kuid ei püüdnud isegi kurikuulsal venestamise ajal eestlasi füüsiliselt venestada, s.o. rahvastiku etnilist koosseisu täielikult muuta.

Nagu mäletame, algas okupatsioon "ülestõusu" lavastamisega, sellele järgnenud seadusevastase lavastusvalimistega ja selle varjul kiire, julma terrorilainega, kus keegi ei teadnud enam, kas ta järgmisel hommikul on veel kodus või elus. Selle terrori krooniks oli 14. juuni massküüditamine otse keskaegse toorusega.

Need kogemused "töörahva paradiisist" olid põhjuseks, miks järgnenud saksa okupatsiooni vahemängu järgi sadatuhat eestlast oma kodud ja maa maha jätsid ja põgenesid võõrsile. Kahtlemata õieti tehes, sest venelaste tagasitulekul kordus kõik 1940/41 aastail üleelatu; jälle kulminatsiooniga 1959-nda aasta suurküüditamistes, mis omakorda sajatuhande võrra vähendas eestlaste arvu nende kodumaal.

Kui läänes on käinud kuni siiamaani jaht sõjaroimaritele, siis need roimad eesti rahva vastu, mis ulatuvad rahva-mõrvani-genotsiidini, on jäänud karistamata. Teostajad on vastupidiselt saanud aumärke, kangelase tiitleid ja läinud partei "eripensionile". Nõukogude massiteabevahendid on vilkad süüdistama ameeriklasi ja teisi "sõjaroimarite kaitsmises". Samal ajal aga kubiseb praegune N.Liit kuni kõrgete tippudeni välja just sõjaroimareist. Roimareist, kes "rahustasid" terroriga alistatud ja vallutatud endisi iseseisvaid naaberrahvaid.

Seda ei tohi unustada. Kuid neli aastakümmet on pikk aeg ja unustajaid leidub nagu oleme kogenud. Isegi sel määral, et leidub isikuid ja koguni organisatsioone, millised ei häbene sõbralikke suhteid oma rahva hävitajatega. Sellist nähet vaevalt esineb teiste oma iseseisvuse ja vabaduse eest võitlevate rahvaste juures, milliste vabadusvõitlejad väldivad iga tunnustuse avaldust okupantidele ja ikestajatele. Arafat ei arenda kultuurisidemeid Iisraeliga Jordani läänekalda okupeeritud alal. Meil aga leidub neid, kes avalikult küürutavad okupatsioonimarionettide ees.

Õnneks ei ole see üldine "haigus". Kui asjaomased on uskunud, et nad eesti kultuuri aitavad, siis võiks see teostuda pigem sellega, et Eesti saaks jälle ladina kirjaga kirjutusmasinaid, mida okupatsioonivõim ei luba importeerida vajadusi mööda. Tuletagem vaid meelde 40 kultuuritegelase protesti venestuse vastu.

Kui võibolla arvatakse, et eesti rahvas ise on nelja aastakümnega "harjunud" võõra režhniimiga ja olukorraga, kus pealinnas on üle pooled elanikud võõrad, et raadio- ja TV pakuvad ööpäevas 35 programmitunni hulgas vaid 6 tundi eesti keelt, siis eksitakse.

Kui küll vabadusenõudlejad Mart Nikluse, Enn Tarto ja teistega eesotsas on kõrvaldatud vangilaagritesse saatmisega, siis ei ole sellega kõrvaldatud eestlaste südameist lootus ja usk paremasse tulevikku, kus eesti rahvas taas ise saab oma saatust kujundada. Ja, kus tavaline kodanik ei tarvitse ühiselamu köögis, trammidele, bussidele ja rongidele sisenedes ja poesabades kakelda eelistatud "härrasrahvaga". Nagu üks kodumaa eestlane ütles: "Kuigi oleme 40 aastat selle niinimetatud eesrindliku režiimi all elanud, ei ole me sellega ikka veel harjunud ..."

Eesti rahvas elab seda elu, mida võimalused võõra võimu all võimaldavad, kuid temalt ei ole suudetud ära võtta lootust ja usku tulevikule!

KLA

DEN HÄR
TIDNINGEN
ÄR TS-
KONTROLLERAD
TS
Tidningsstatistik AB Tel. 08-82 02 30

EESTI PÄEVALEHT
ESTNISKA DAGBLADET
Peatoimetaja Juhan Kokla
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.)
Alur Sven Reinans
Toimetuse sekretär Jüri Aus
Telefonid:
Üldtelefon ja talitus 08/218446
Toimetus 08/11 62 72
Peatoimetaja 08/20 49 42
Kuulutused ja tellimised 08/111442
Postiaadress: Eesti Päevaleht,
Box 667, 10129 Stockholm 1
Toimetuse asukoht: Stockholmi Eesti
Maja, Wallingatan 32
———
Toimetus Eskilstunas:
Andres Merelaid
Aadr.: Eesti Päevaleht, Box 120,
631 02 Eskilstuna, tel. 016/14 77 72
TELLIMISHINNAD:
Aasta ....kr. 400:—
Termin (4 kuud) ....kr. 145:—
Kuu ....kr. 37:—
Lehe tellimise postgiro nr. 15 67 70-0
Kuulutusarvete postgiro 60 59 00-0
———
Väljaandja EESTI PÄEVALEHT
FÖRLAGS AB
Trükkija: Eskilstuna-Kurirens
Tryckeri AB Eskilstuna 1985

Silmapiir

Saated kevadel 1985

Reedel 29. märtsil kell 19.30—20.
Reedel 17. mail kell 19.30—20.
Reedel 28. juunil kell 19.30—20.

Kordussaated

Reedel 22. veebr. kell 14—14.30.
Reedel 5. aprillil kell 14—14.30.
Reedel 24. mail kell 14—14.30.
Reedel 5. juulil kell 14—14.30.
raadio teises programmis (P2).

Rootsi protest Ida-Saksamaale

Massilisele põgenemisele üle DDR-i tuleb teha lõpp

Rootsi valitsus tegi — nagu seda diplomaatilises pruugis väljendatakse — "tugeva markeeringu" Ida-Saksamaa vastu. Tagapõhjaks on Rootsis asüülitaotlejate ulatuslik transiitliiklus üle DDR-i. Kabinetisekretär Pierre Schori kutsus oma juurde Ida-Saksa suursaadiku Manfred Schmidti, kellele esitati Rootsi protest.

Pierre Schori märkis mh., et rootsi võimud ei saa aktsepteerida olukorda, kus idasakslased annavad transiitviisumeid ilma et enne seda uuritakse, kas on olemas sissesõiduluba Rootsi. Schmidtile tehti veelkordselt selgeks, et Rootsi soovib korraldust, mille alusel idasaksa laevakaptenitel on õigus oma kätte kokku korjata reisijate passid.

Kabinetisekretär Schori ütleb, et asjale on Rootsi poolt juhitud tähelepanu juba varem, kuid tulemusi pole olnud märgata. Pärast seda on olukord on muutunud "alarmeerivaks" ja midagi tuleb kiirers korras teha. Idasakslastega tuleb arendada umbes samasugust koostööd, nagu seda on saavutatud Poolaga, nendib Schori.

DDR on lihtsalt muutunud läbisõidumaaks tuhandetele iraanlestele ja iraaklastele, kes tahavad Rootsis taotleda poliitilist asüüli. Sassnitzist saabuvad laevad lasevad Trelleborgis reeglipäraselt maha suuri põgenikegruppe.

Selline liiklus on võimalik ainult sellepärast, et DDR annab väliskodanikele transiitviisumeid — hoolimata sellest, et neil puuduvad sissesõiduload Rootsi. Idasakslastel endil pole mingit vastutust, kuna Rootsi ei vaatle DDR-i kui "esimest asüülimaad". Sellepärast ei saadeta sinna ka tagasi põgenevaid inimesi.

Tagapõhjaks on asjaolu, et Ida-Saksamaa pole kirjutanud alla Genfi konventsioonile, mis garanteerib põgenike õiguslikku olukorda.

Eelmisel aastalt saabus DDR-i kaudu Rootsi 2 400 asüülitaotlejat. 900 inimesel puudusid kehtivad passid.

— Ja juba nüüd, tänavu, on Rootsi tulnud peaaegu sama palju asüülitaotlejaid kui totaalselt möödunud aastal, ütleb Schori ja lisab juurde, et sellisele asjale tuleb teha lõpp.

Paljud väliskodanikud põletavad oma passid idasaksa laevadel. Nii tahetakse Rootsi võimude ees varjata fakti, et põgenik on enne siiasaabumist viibinud ühes teises riigis.

Kui aga pass on kaasas ja selgub, et asüülitaotleja on viibinud teatud aja Türgis, esineb risk, et teda saadetakse Rootsist sinna. Seda on ka tehtud — Rootsi riigi kulul, kusjuures tegemist on lennutransportide üle Kopenhaagen-Kastrupi. Möödunud aastal maksid välja- ja tagasisaatmised rootsi maksumaksjatele üle kaheksa miljoni krooni.

Rootsi ametivõimud märgivad, et siin pole võimalik vastu võtta ükskõik kui palju põgenikke. Seda kasvõi tööturutehnilistel põhjustel, nagu seda väljendatakse. Ehk teiste sõnadega: kõikidele pole anda tööd.

Kuid teatud ringkondades on antud ka mõista, et sisseränd Iraagist, Iraanist ja mujalt liiga suures skaalas võib hakata muutma rootsi etnilist koosseisu. Sellest aga räägitakse väga vaikselt — vastasel korral võib esineda risk, et Rootsit hakatakse süüdistama rassismis...

Kohv ei tekita vähktõbe

Kohv ei põhjusta vähktõbe selgub raamatuarvustusest, mille Lembitu Reio on avaldanud ajakirjas "Vår Föda".

Kofeiin eraldati kohvioast esimest korda 1820. aastal. Üldine huvi kohvi uurimise vastu on olnud väike. Aga möödunud aastakümnel liigitati kohv ohutute jookide gruppi.

Viimastel aastatel on huvi kohvi ja eriti kofeiini uurimise vastu olnud suurem. Eriti on uuritud, kas kofeiin võib põhjustada vähktõbe. Seda ainet ei leidu ainult kohvis, vaid ka tees, kakaos, mitmes karastusjoogis ja ravimis.

Uurimuste tulemused näitavad, et kofeiin ei põhjusta vähktõbe. Küll aga võib see koos teiste ainetega avaldada mürgist mõju. Vähktõve puhul võib kofeiin aga koguni mõjuda negatiivselt haiguse tekkimisele.

USA tervitus Vabaduspäeval

Eesti Vabariigi esindaja USA-s, peakonsul Ernst Jaakson, sai Ameerika Ühendriikide välisminister George P. Shultzilt Eesti Vabariigi 67-nda aastapäeva puhul alljärgneva õnnitluskirja:

Mul on eriline heameel väljendada Teile ja eesti rahvale südamlikke tervitusi ja soojemaid soove Eesti iseseisvuse kuuekümneseitsmendal aastapäeval.

Meie riik jatkab ustavalt Eesti, Läti ja Leedu vägivaldse N.Liidu poolt annekteerimise mittetunnustamise poliitikat. Ühendriigid ja tema rahvas on jatkuvalt sügavas mures põhiliste inimõiguste ja vabaduste rikkumise pärast, mis esinevad Eestis ja tema kahe balti naabri juures.

Teame, et need on eesti rahvale rasked ajad ja tahame jatkuvalt toetada tema püüdlusi vabadusele, õigusele, inimlikule väärtusele ja rahvuslikule identsusele. Vaatame imetledes balti rahvaste jatkuvaid pingutusi oma ainulaadse kultuurilise pärandi alalhoidmiseks. Loodame, et tulevikus need pingutused viivad vastava teostumiseni.

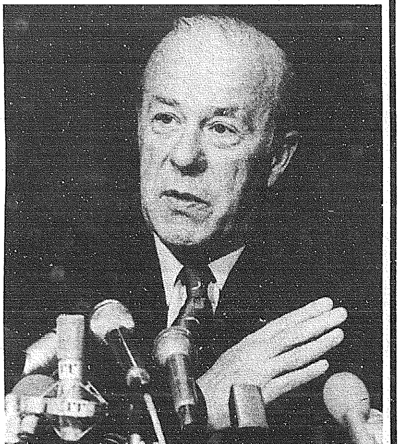

George P. Shultz, USA välisminister.

Lugupidamisega Teie
GEORGE P. SHULTZ

George P. Shultz

• Kirik

EEL KIRIK

Alingsås: Kogudusemajas EV 67. aastapäeva jumalat. 23/2 kl. 15, õp. Reesalu, laululehed, koosviibimine.

Eskilstuna: Forsi kirikus kontsert-jumalat. EV 67. aastapäeva tähistamiseks 23/2 kl. 12.30, õp. Kaarme. Kaastegevad: Katrin Meerits (laul), Martin Krooni (viiul) ja Harri Kiisk (orel).

Göteborg: S:t Johannese kirikus EV 67. aastapäeva jumalat. 24/2 kl. 11, õp. Reesalu, armulaud, laululehed, skautlike noorte lipuvalve.

Helsingborg: Maria kirikus jumalat. 2/3 kl. 13, õp. Reesalu, pihtkonna täiskogu koosolek.

Jönköping: Gräshageni kirikus, Lovsagatan 10, jumalat. 2/3 kl. 15, abipraost Kägi.

Kopenhaagen: Hans Tauseni kirikus jumalat. 3/3 kl. 13, õp. Reesalu.

Landskrona: Johannese kirikus jumalat. 2/3 kl. 15.30, õp. Reesalu.

Lund: Kloostri kirikus jumalat. 2/3 kl. 18, õp. Reesalu, armulaud.

Malmö: Saksa kirikus jumalat. 3/3 kl. 17, õp. Reesalu, koosviibimine.

Olofström: Jumalat. 3/3 kl. 14.30, abipraost Kägi.

Stockholm: Jaakobis Palvepäeva jumalat. 3/3 kl. 14, õp. Wilund, armulaud, lauluraamatud.

Södertälje: S:t Ragnhildi kirikus EV 67. aastapäeva jumalat. 24/2 kl. 12.30, õp. Kõdar, laululehed, soololaul Mart Jürisoolt.

AP. ÕIG. KIRIK

Göteborg: Guldhedeni kirikus liturgia ja Eesti Vabariigi aastapäeva palvus 24/2 kl. 11. Teenib Suursööt.

Stockholm: Stockholmi Eesti Ap. Õigeusu kirikus ennepühitsetud andide liturgia 27/2 kl. 18, Suursööt.

VABAKIRIKUD

Borås: Lähiraadio FM 90,3 MHz 23/2 kl. 19.45, Rein Kiviloo.

Göteborg: Smyrna kirikus, Parkgat. 3, jumalat. 24/2 kl. 15, Milder, jt., päevakülv 27/2 kl. 13, Vilisaar.

Göteborg: Eesti Ev. Kog., Garverigat. 2, jumalat. 24/2 kl. 11, Hell. Piibli- ja palvetund 27/2 kl. 13.

Stockholm: Eesti Nelipühi Kirik, Bråvallagat. 11, palve 24/2 kl. 10, vabakirikute jumalat. kl. 11, Koor, pühapäevakool seoses jumalat. Kooriharjutus 26/2 kl. 17.30, piibli- ja palvetund kl. 18.30. **Eelteade:** Vaimulik lauluõhtu 9/3 kl. 17. Lähiraadio laup. kl. 19.30 ja esmasp. kl. 13.45 lainel 91,2 MHz ning esmasp. kl. 13 lainel 88 MHz.

- **Kalju Jõgi,** Kanada lennuväepoiste tegelane, viibib külas Inglismaal koos abikaasaga, külastades kõiki suuremaid eestlaste keskusi.
- **Udo Nurme,** insener Chicagost, kes töötab ühe USA lennuliini teenistuses, viibib koos abikaasaga Euroopas, külastades Inglismaad ja Rootsit, kus elab tema ema.

EESTI PÄEVALEHE TALITUSES ON MÜÜGIL:

RAAMATUD

	Hind	Saatekulu
A. Lindgren/I. Wikland "Vaata, Madicken, lund sajab"	50:—	15:—
Arvo Mägi "Eesti rahva ajaraamat"	85:—	15:—
Arvo Mägi "Euroopa rahvaste ajaraamat"	105:—	15:—
Agu Kriisa "Okupeeritud Eesti-nii nagu ta on"	50:—	15:—
Valev Uibopuu "Ingenstans att ta vägen"	70:—	15:—
Esto 80 Peakomitee album	25:—	15:—

EESTI KUNST

Eduard Ole
Dafnis & Kloe, guašš ....800:—
Perekond, guašš ....800:—
Tütarlaps pildi juures ....800:—

Uno Ong
Tallinn, linoollõige ....200:—
Müütiline nägu, linoollõige ....200:—

Eduard Wiiralt
Arkeia, 1938, kuivnõel ....2.500:—
Okaapid, 1949, akvatinta ....1.500:—
M. Konks, 1920, linoollõige ....1.200:—
joonistus, 1934 ....1.200:—

MITMESUGUST

Rinnanõel eesti vapiga ....20:—
Sinimustvalge lips pastelltoonis ....50:—

EESTI PÄEVALEHT, Wallingatan 32 nb. Postgiro 60 59 00-0
Postiaadress: Eesti Päevaleht, Box 667, 101 29 Stockholm

• Kohalik elu

BORÅS

PIDU

Boråsi Eesti Naisringi korraldusel toimub pidulik koosviibimine laupäeval 9. märtsil kell 17.00, Moderaatide ruumes, Skolgatan 21.

Tantsu ja ajaviitemuusika eest hoolitsevad Aare ja Nilo. Toiduks pakutakse puljongit pirukatega, seapraadi hapukapsaga ja kohvi koduküpsetatud kookidega. Korraldatud on ka loterii nägusate käsitöö võitudega. Sissepääs on 40:— krooni isikult.

Registreerida hiljemalt 6. märtsiks tel: 13 10 66 (Paet), 13 80 01 (Tamm). Külalised nii ligidalt kui kaugelt on teretulnud.

ESKILSTUNA

EV aastapäev

Eskilstunas pühitsetakse Eesti Vabariigi aastapäeva kontsertjumalateenistusega ja pidusöögiga. Kontsertjumalateenistus toimub 23. veebr. kl. 12.30 Forsi kirikus. Kaastegevad õp. A. Kaarme, solistid M. Krooni ja K. Meerits, saatja ja ühtlasi organist H. Kiisk. Järgnev pidusöök Odd Fellows'is algab kl. 14.30.

Eesti Seltsi esimees L. Pella esineb tervituskõnega ja külalissolistid sobivate paladega.

Margiring

Eskilstuna Eesti Seltsi Margiringi peakoosolek toimub pühapäeval 3. märtsil kell 14.00 A. Pilve kodus, Kungsgatan 36 B.

Koosoleku päevakorda kuuluvad korrakohased valimised, möödunud tegevusaasta aruanded, eeloleva tegevusaasta töökavad ja koosolekul ülestõstetud küsimused.

Margiringi juhatus loodab, et kõik liikmed peakoosolekust osa võtavad. Samuti on teretulnud ka need margihuvilised, kes veel ei ole Margiringi liikmed.

GÖTEBORG

Naisringi peakoosolek

Göteborgi Eesti Seltsi Naisringi peakoosolek toimub pühapäeval 3. märtsil kell 13.00, Eesti Majas, Drottninggatan 27.

Päevakorras: Koosoleku rakendamine, 1984.a. aruannete kinnitamine, juhatuse vastutusest vabastamine, 1985.a. eelarve ja tegevuskava, valimised põhikirja alusel ja läbirääkimised.

Kõiki ringi liikmeid palutakse koosolekust osa võtta.

Pensionäride peakoosolek

Eesti Pensionäride Ühingu Göteborgis korraline aastapeakoosolek toimub kolmapäeval 6. märtsil kell 11.00 Eesti Majas, Drottninggatan 27.

Päevakord: Koosoleku avamine ja rakendamine, 1984.a. aruanded, juhatuse vastutusest vabastamine, tegevuskava ja eelarve, valimised, algatatud küsimused, läbirääkimised ja koosoleku lõpetamine.

Kui määratud kellaajaks ei ole kohale ilmunud kvoorumiks vajalik arv liikmeid, peetakse koosolek pool tundi hiljem ja on otsusevõimeline kokkutulnud liikmete arvule vaatamata.

Tallinna lipkonna ja Koitjärve pidu

Pidu leiab aset Munkebäcki seltskondlikes ruumides laupäeval 9. märtsil kell 18.00.

Kavas: Koitjärve Täiskogu koosolek aruannetega, eeskava lipkonna noortelt, peolaud, "Lehtede loterii" loosimine, tants.

Palutakse registreerida tel: 031/87 52 33 (Aino Miks) ja 031/29 42 90 (Arri Kaar). Tere tulemast!

Eesti Tarbekunst

Göteborgi Eesti Maja Klubi korraldusel toimub Eesti Tarbekunsti näitus laupäeval 9. ja pühapäeval 10. märtsil Göteborgi Eesti Majas, Drottninggatan 27.

Näitusel on telgedel kootud esemed, maalid, portselanimaalimine, puunikerdused, nahatööd, keraamika ja muud. Näitus avatakse laupäeval 9. märtsil kell 12.00. Kohvik on avatud.

19. saj. Eesti Kunst

Kunstiajaloolane Karin Aasma kõneleb laupäeval 16. märtsil kell 16.00 Röhsska muuseumi loengusaalis teemal "19. sajandi eesti kunst".

Loeng mis toimub eesti keeles, on illustreeritud valgupiltidega. Vajaduse korral on referent nõus andma lühikese kokkuvõtte ka rootsi keeles.

Korraldajateks on Eesti Komitee Göteborgi osakond ja Göteborgi Eesti Pensionäride Ühing.

Eesti Selts

Göteborgi Eesti Seltsi aastapeakoosolek toimub pühapäeval 17. märtsil kell 14.00 Seltsi ruumis, Drottninggatan 27, Göteborgis.

Päevakord: 1. Avamine 2. 1984.a. aruannete kinnitamine ja juhatuse vastutusest vabastamine. 3. 1985.a. liikmemaksu määramine 4. Valgerannale kommuuni veevärgi sisse toomine (vatten och avlopp) 5. 1985.a. tegevuskava ja eelarve 6. Valimised põhikirja alusel 7. Kohalalgatatud küsimused ja nende otsustamine 8. Läbirääkimised.

Kui määratud kellaajaks ei ole kohale ilmunud vajalik arv liikmeid, peetakse peakoosolek samas, sama päevakorraga pool tundi hiljem, olles otsusevõimeline kokkutulnud liikmete arvule vaatamata (Seltsi põhikiri § 12).

HELSINGBORG

EV Aastapäev

Eesti Vabariigi aastapäeva koosviibimine kohvilauas toimub laupäeval 23. veebruaril kell 14.30, "Borgenis" Carl Krooksgatan 17.

Kavas on ettekanne Herman Öödikult teemal "Lehtisedes vanu ajakirju ja ajalehti". Klaveril esineb ja saadab ühislaule Koit Peebo.

Kuna kohvilaua korraldab "Borgeni" personaal, on eelregistreerimine vajalik hiljemalt 21. veebruariks, tel: 042/12 54 73 (Linda Tein). Registreerimine on siduv. Tere tulemast!

JÖNKÖPING

EV Aastapäev

Eesti Vabariigi 67. Aastapäeva tähistamine Jönköpingis toimub jumalateenistusega Gräshageni (mitte Kristine) kirikus, Lovisagatan 10, laupäeval 2. märtsil kell 15.00.

Jutluse peab abipraost E. Kägi. Koosviibimine. Tere tulemast.

LUND

Pensionäride Ühing

Eesti Pensionäride Ühing Lundis tähistas oma 10. aastast juubelit pühapäeval 10. märtsil kell 13.00 Eesti Majas, Bytaregatan 28.

Juubeli puhul pakutakse kerget einet ja kohvi. Selle tõttu on eelregistreerimine vajalik. Osavõtust palutakse teatada kuni 4. märtsini tel: 046/12 94 03 (Hildur Mõttus) ja 046/11 56 78 (Meta Kalmet). Kõikidele ühingu liikmetele on eine tasuta.

Samuti palub juhatus teatada, et ühingu juures tegutseb käsitöö grupp laupäeviti kell 13—15. Lähemat informatsiooni selle kohta saab grupi juhatajalt Hilja Taskalt tel: 046/12 25 04.

NORRKÖPING

EV Aastapäev

Eesti Vabariigi 67. astapäeva aktus toimub pühapäeval 24. veebruaril algusega kell 14.00, Norrköpingi Tehnika Gümnaasiumi aulas, Linköpingsvägen 10.

Aktusekõneleja on Ahti Pae. Aktusel esitatakse ka muusikalisi ettekandeid ja deklamatsioone.

Aktusele järgneb Eesti Kodus, Vattengränd 7, kellaviie-tee. Muusika ja ühislauludega mäletame oma rahva saatust 67 aasta tagasi.

Eesti Kodu peakoosolek

Norrköpingi Eesti Kodu peakoosolek toimub 10. märtsil kell 11.00, Eesti Kodus, Vattengränd 7.

Päevakord põhikirja alusel.

Isiklikke kutseid ei saadeta, kuna käesolev kutse on kehtiv. Juhatus loodab rohkearvulist osavõttu.

STOCKHOLM

Kirjand.-muusik. õhtu

Eesti Majas toimub kirjanduslik-muusikaline õhtu reedel, 1. märtsil kl. 18. Silvi Oja intervjueerib Raimond Kolki tema luuletuskogu ilmumise puhul. Raimond Kolk loeb oma võrumurdelist luulet. Arvo Mägi loeb katkendi oma praegu teoksilolevast romanist, mille aineks on 1980-nda aasta suvi Stockholmis. Riita Ilisson esitab Kanadas elava luuletaja Urve Karuksi luuletusi. Omaloomingut kuuleme noorelt luuletajalt Linda-Maria Roselt. Alfred Pisuke esitab viiulipalu. Esialgsele kavale on loota lisa.

Esinduse Naisring

Esinduse Naisringi järgmine kokkutulek on teisipäeval, 5. märtsil kl. 17.30 REE ruumides, Sandhamnsgatan 1, (T-jaam Gärdet või buss nr. 41 lõpp-peatus). Kavas dr. Liidia Mägi ettekanne teemal "Vananemise nähetest". Kohvilaud. Tere tulemast kõigile!

Ühisabi aastakoosolek

Sihtasutus Eesti Ühisabi esinduskogu korraline aastakoosolek toimub esmaspäeval 11. märtsil kell 17.00 Ühisabi ruumes, Kvarngatan 3 B, Stockholm, järgneva päevakorraga:

1. Koosoleku avamine ja rakendus 2. Hääleõiguslikkuse kontroll ja koosoleku seadusparasuse kindlaksmääramine 3. Koosoleku protokollikinnitajate valimine 4. 1984.a. tegevuse ja rahaline aruanne 5. Keskjuhatuse vastutusest vabastamine 6. 1985.a. tegevuskava, eelarve ja liikmemaksu kindlaksmääramine 7. Valimised põhikirja alusel 8. Kohalalgatatud küsimused.

Põhikirja § 8 alusel kehtib käesolev teadaanne koosoleku kutsena. Erilisi kirjalikke kutseid ei saadeta.

• Siit & sealt

• Mihkel Hansen, iseseisvusaegne maavanem ja riigivolikogu liige, tähistas Torontos aastavahetusel oma 80-ndat sünnipäeva.

• Kaljo Raid, helilooja ja Toronto eesti baptistikoguduse pastor, tähistas oma 30-aasta ametijuubelit koguduse vanemana.

Timmukuru: Vastukarva

— PEALKIRJADEGA AJALEHTEDES on üks häda, urises Andres. — Eriti kui tegemist on naistega. Mul emand viskab vahel ikka ka pilku ajalehtedesse. Ega ta kõige rumalam ei ole. Kui koos teiste emandatega ligimestest räägivad, ei jää tema teistest raasugi maha. Kohe teab, kes kellega, mispärast ja kuidas, kes kellel külas käinud, mis seljas olnud, mis süüa antud ja mida keegi mees purjus peaga rääkinud. — Olgu sellest! — Aga tuleb minu juurde ja ütleb: "Näe, alles eile seisis siin "50 000 svenska barn får aga". Lapsed saavad peksa ja see on üks paha asi, koguni seadusega keelatud. Aga tänases lehes, näe, mis siin seisab: "Aga både spännande och trygg placering". Et kui annad lastele naha peale, siis on see põnev — ega vist mitte lastele — ja üks kindel asi. Kuidas see siis nüüd õieti on?

— Mina vaatasin ka. Tõepoolest, nii seal seisis. Pidin juba hakkama vanduma, aga siis nägin, et see viimane jutt seisis ajalehe majanduslehelküljel. "Aga" on niisugune aktsiaselts, kelle aktsiaid soovitati osta... Vaat sul! Aga ega need emandad pole nii täpsed kuulama ja vaatama ja pärast keedavad putru...

TEINE ASI oli veel Andresel südame peal:

— Angoolas on peaminister öelnud, et kui kuubalased sealt välja saadetakse, siis olevat see Angoola riigi ja rahva endamõrv või enesetapmine. Riik variseb kokku ja rahvas jääb nälga. — On imelik, et eesti rahva valitsejad, need eesti nimega jeestlased ja puruvenelased pole veel selle idee peale tulnud. Kinnitaksid, et venelasi ei saa Eestist minema saata, muidu variseb riik ja rahvas kokku. Sest vaata, kes siis eestlasi kaitseb imperialistide eest? Kes tarvitab ära kõik selle kauba ja vara, mis Eestist tuleb — nagu liha, kala ja põlevkivist tehtava elektrivoolu. Ei ole ju teisi tarvitajaid kui suur vene rahvas ja suur Liit. Sest kui seda kõike hakkaks lääne poole müüma, siis satuks Estonija kohe sõltuvusse lääne imperialistidest. Kõik nägid ju aastatel 1920—40, missugune hirmus asi see on. Kõnelemata kultuurast, mis Moskvast ja mujalt tuleb ja vohab üle estonskij ajakirjanduse, raadio ja TV. Tasuta õpetatakse vene keelt koolides — üks tähtis maailmakeel ilma milletagi käes.

— Niiviisi võiksid seltsimehed rääkida. ja kes julgeks kodumaal neile vastu vaielda?

Meie pidime Andresele õiguse andma nagu tihti varemgi. Aga seltsimeestel pole vist praegu aega niisuguste probleemida jaoks. Seltsimehed vahivad Kremli poole ja ootavad, kes saab uueks isandaks või vähemalt isanda aupaistuse kandjaks. Sest praegusega pole enam suuremat hoobelda.

RONALD REAGAN on jälle saanud toime rumala plaaniga, nagu kõik hiljuti võisid televisioonist näha. Tema tahab midagi aatomivihmavarju taolist üles ehitada, et venelaste pommid aatomitega oleksid lausa nullid, püütakse kinni ja tehakse kahjutuks. Selle kohta arvasid asjatundjad ühel häälel, et mõte on rumal ja ainult ajab relvastamise asja ikka kaugemale ja kõrgemale. Kõik olid ühes nõus, sest teisitimõtlejaid ehk dissidente polnud sinna kutsutud. Nii on lihtsam, muidu ei tea vaatajad, mida arvata.

Räägiti ka sellest, et Reagani plaan sunnib venelasi samu asju uurima ja et kokkuleppest ei tulevat midagi.

Et asjasse selgust tuua, tuleb rääkida jahilkäimisest. Kui kütt loomale või linnule ligineb ja küllalt ligidal ei ole, aga jahisaak teda märkab, siis on kõige õigem taktika, liikumatult seisma jääda nii kaua kui saak hakkab mujale vaatama või muud kuulama. On juhtunud, et selgel lagedal seisev kütt, kui ta ennast ei liiguta, jääb märkamata.

Poliitikaga ja uudistega on sama lugu. Kui millestki ei räägita, vaid vaikselt tehakse, siis ei märka ükski ajaleht ega pildikast seda, tehtagu mis tahes. Aga kui asjast juttu teha, siis on kisa kõik kohad täis.

Sedamoodi on venelaste ja läänlaste relvastumisega. Ühel pool nositakse vaikselt, aga teiselpool tuleb ju parlamentidelt luba küsida ja raha nõuda ja nii edasi. Asi pannakse suure kella külge.

Venelased tõmbasid omale niisugused keskmaa robotid üles, vaikselt — ja keegi ei lausunud sellest sõnagi. Aga kui lääne pool hakati sama tegema, siis tõusis hirmus kisa ja rahutuvid rabelesid õhus ringi, nii et muud hääled enam välja ei kostnud.

Nüüd on rakettide lugu ida pool maha maetud. Aga on alanud suur kisa "tähtede sõja" pärast. Väga selge pilt! Venelased on ise selle ala uurimisega ja katsetamisega peale hakanud. Nüüd on vaja kisa teha, et ameeriklased sama ei saaks teha. Just nagu rakettidega. Ainult et lugeja ja vaataja tänavalt ei pane seda tähele ja võitleb rahu eest ikka ainult ühel pool.

Venemaalt välja pääsenud Vladimir Bukovski ütleb oma raamatus, et terve "rahuliikumine" sai alguse 1981 Sofias peetud kongressist, kus anti välja vastavad paroolid (need tulid Moskvast). Lääne pool oli märgatud, et ida relvastus kipub lääne omast kangemaks saama ja võeti vastavad plaanid vastu. Seda oli vaja muidugi takistada. Ja läkski rahuliikumine käiku ja käib tänapäevani. Põhimõttel, et mida ise teed, see keela teisel ära.

N.Liidus (mis on selle režiimi järeltulija, mida kadunud Lenin nimetas "rahvaste vanglaks"), on juutidel heebres keele rääkimine ja õppimine ära keelatud. Juutidel ju on üks keel — jidish — ja sellest aitab. Vene keel nagunii teiseks kõrval — ilma tasuta, nagu eelpool öeldud. Miks neile veel kolmandat vaja?

Suur ja haritud vene rahvas näiteks ajab läbi üheainsa keelega ja käib küll. Nagu on märgatud näiteks maailma meredel, kus nõukogude laevade kaptenid ka ei oska muud keelt — meeskonnast rääkimata.

Nii et jätku juudid maha see niisugune keel, mis on ainult sionismi õhutamiseks ja fashistide kasvatamiseks. Tekitab mitmesuguseid imelikke mõtteid ja kujutlusi sellest, et juudi rahvas näiteks on palju vanem rahvas ja koguni palju vanem kultuurirahvas kui venelased.

Räägitakse, venelased olevat peale viina, rakettide ja aatomi ka juudi üles leidnud. Nii et juut ei saa olla vanem kui venelane.

VANASÕNA: Kes isi valetab, see ei usu iialgi, et teine tõtt räägib (Rapla kihelkonnast).

Fantoom
MA EI NÄE TEDA.
ÄRA OOTA! SILMAPILK PUU OTSA! RUTTU!
FALK & BARRY 9-6
...JA RONI KÕRGELE... VÄGA KÕRGELE!
© 1980 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved.
© BULLS
FANTOOM ÜTLES: JÄÄGE SIIA!
TA AITAS MEID!
FANTOOM VAJAB MEID!
TEEME KÄHKU!
MEIE PEAME AITAMA TEDA TIIGRI VASTU!
HAAVATUD TIIGER... VALMIS RÜNNAKUKS!
FALK & BARRY 9-8
RRROOAAARR
RONI ÜLES!
NOH... TULE... TULE!
© BULLS
DZHUNGLIS RÜNDAB HAAVATUD TIIGER...
...KUID TA RÜNDAB LIIKUVAT INIMEST...
RONI!
FALK & BARRY 9-9
TULE... TULE... TULE...!
© BULLS

Vestlusi uussaabujatega

Peeter Pihelgas:

Õppisin rootsi keelt kaks nädalat — sellest piisas

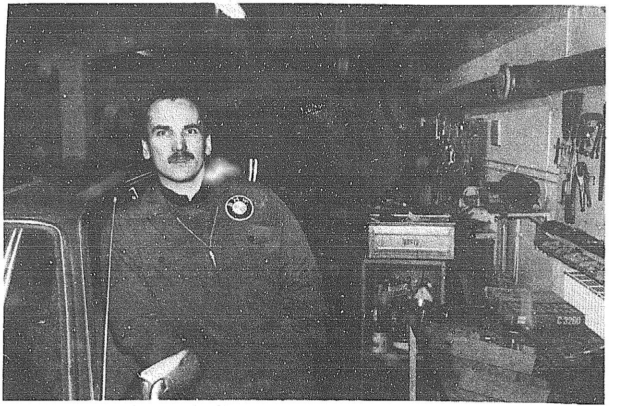

Peeter Pihelgas saabus Rootsi nelja aasta eest — nüüd on tal juba suur moodne autotöökoda Stockholmi südalinnas.

Eestlased, kes Teise maailmasõja ajal Rootsi tulid, said väga vähe või mitte üldse rootsi keele õpetust. Mõned, kes viimasel ajal on tulnud, on üle aasta keelt õppinud.

Aga Peeter Pihelgas on õppinud rootsi keelt ainult kaks nädalat, kuigi ta saabus Rootsi nelja aasta eest. Ta kinnitab ise:

— Sellest piisab.

Seda kinnitab ka suur edu, mida ta oma tööalal on saavutanud. Nelja aasta eest polnud tal mitte midagi, nüüd on ta suutnud kokku töötada isikliku autotöökoja Stockholmi südalinnas, Pihelgas Motor HB.

Peeter on pärit Valgast, kus ta veetis oma esimesed 14 aastat. Ta siirdus hiljem Tallinna, kus lõpetas polütehnikumi side erialal. Ta töötas algul meditsiini-elektroonikaga, 1978 hakkas ta töötama autoelektrikuna. Varsti oli ta vanem-meister ja pärast ka osakonnajuhataja teenindusministeeriumi tootmiskoondises "Ekspress". Ta sai ka rahvakontrolligrupi esimeheks, kuigi tegelikult nõutakse esimeestelt, et nad oleksid parteilased, mida Peeter ei olnud.

Peeter:

— 1981. a. septembris avanes mul võimalus sõita Soome turismireisile. Tulin kohe üle Rootsi, lootes siit pääseda Ameerikasse. Siin polnud mul ühtki tuttavat ega sugulast.

Peeter läks politseisse ja sai kolme-nelja nädalaga tööloa ja kõik teised vajalikud paberid. Aga kuna ta ei teadnud kellegilt nõu küsida, ei saanud ta ka kuigi palju abi, isegi mitte keele õppimisega. Ta sai sotsiaalametist küll korteri- ja söögiraha, aga korralikest rootsi keele kursustest sai ta teada alles siis, kui tal tööleminek oli päevakorras.

Seepärast saigi ta ainult rootsi keelt õppida kaks lühikest nädalat. 1981. a. sügisel oli ta ainult osanud leida juhuslikke töid nagu nõudepesemist mõnes restoranis. Aga jaanuaris sai ta autopesija koha ühes töökojas. Viletsale palgale sai ta natuke lisa õhtuti elektroonilisi aparaate parandades.

— Tead, tegelikult on kõige raskem leida võimalust oma oskusi näidata, ütleb Peeter. Aga kui ma ükskord sain kummirliided maha panna, hakkas asi õiges suunas liikuma.

Juba aasta aega pärast tööle asumist oli tal töökoha kõige kõrgem palk. Sama kõrget palka sai veel ainult üks mees, Börje, kes oli ettevõttes kaheksa aastat töötanud.

Peeter leidis endale uue töökoha BMW-autode peaagendi Förenade Bil juures. Seal sai ta praktiseerida oma oskusi elektroonika alal täies ulatuses, BMW-autodel on mitu raaliblokki, milliste käsitamine eeldab head väljaõpet elektroonika alal.

Vahepeal hoidis Peeter kokku nii palju raha kui vähegi võimalik ja avas umbes aasta eest oma rahaga väikese autotöökoja Jakobsbergis. Ja aastavahetusel sai ta endale muretseda uue töökoja Birkagatanil nr 20, kohe S:t Eriksplani juures.

— Ma ei lootnudki kellegilt palju abi saada, ega saanudki. Aga ühte tahan öelda: kui pangainimesed poleks mind usaldanud, poleks oma midagi saanud. Seepärast püüan eeskätt üles ehitada korraliku firma, kus kunded saaksid hea teenindust ja mis võimaldaks mul võlad tagasi maksta.

Peeter on saanud nii igakülgse väljaõppe ja praktika, et ta nüüd saab vastu võtta igasuguseid autosid.

Kuigi Peeter on suutnud endale üles ehitada kindla aluse Rootsis, on tal ka suur mure. Tema naine Tiina ja kaks poega — Valdeko, 9 aastat ja Vello, 4 1/2 aastat — jäid Eestisse maha.

— Ma olen siia tulemisest saadik püüdnud oma perekonnale muretseda väljasõiduluba, jutustab Peeter. Samuti on minu naine, kellega olen pidevas kontaktis, asja ajanud Eestis. Me oleme asja ajanud ametlikke teid mööda nii kaugele kui üldse saab. Sellel pikal võitlusel pole olnud absoluutselt mingit tulemust. Oleme ainult selguse saanud, et minust ja minu naisest see ei sõltu.

— Ma pole siinpool üritanud läbi viia mingisuguseid avalikke proteste. Selles mõttes pole meile midagi võimalik ette heita. Asjaajamine on käinud Rootsi Punase Risti, välisministeeriumi ja UNO kaudu.

Kuigi ametlikud teed näivad olevat suletud, ei kavatse Peeter iialgi alla anda. Tema võitlus käib edasi käsikäes autotöökoja edasiarendamisega.

Pihelgas Motor HB telefoninumber on 08/32 27 27, kui keegi sooviks töökojaga isiklikult tutvuda.

Usutles: ÜLO IGNATS

Maailmakirjanduses motiivide otsingutel

Felix J Oinas: Vargamäe tõde ja õigus. Esseid. Välis-Eesti & EMP 1984. 272 lk.

Keele-, kirjanduse- ja rahvaluuleteadlane Felix Oinas on neid haruldasi teadlasi-esseiste, kes paguluses on end avaldanud. Herbert Salu on sel alal autori kolleeg. Bernard Kangro on avaldanud kirjanduslikke ja kultuurilisi monograafiaid, viimati "Arbujate" ja nende aja kohta.

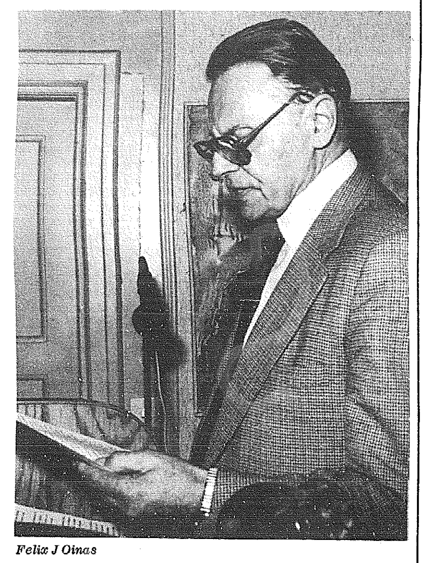

Felix J Oinas

Autori aineala on lai, tema eruditsioon maailmakirjanduses ja rahvaste mütoloogia alal väga silmapaistev. Motiivide "jahil" olles avastab ta sugemeid vahel maailma väga kaugetest nurkadest ja laiemalt tundmata rahvaluule sektoritest.

Teose alguses on kaks esseed kirjanike loomingupsühholoogiast, kokkuvõtteid praegu "Tulimullas" ilmuvast sarjast, milles kirjanikud pihivad oma loomingu "saladusi". Need pihtimused võimaldavad teha huvitavaid järeldusi. Peale muu on loomise psühholoogia ja "inspiratsiooniallikad" vägagi erinevad ja individuaalsed.

Kolm esseed käsitlevad probleeme Tammsaare suurteosest — romaani "tõde ja õigus", häbi ja süü leiavad analüüsimist, lisandusi tuuakse salapärase "refrääni" "Sink sale prco" päritolu kohta (varem on motiivi käsitlenud Herbert Salu).

Teose südamik on pühendatud "motiivijahile". Autor ütleb eessõnas, et ta on püüdnud välja pääseda "Balti ruumi piiratusest ja vaadelda meie kirjanduse ja rahvaluule ühendusi laiemas, võimalikult globaalses ulatuses". Seda lubadust on igati peetud, esseistliku mõtte lennul on olnud laiad tiivad, see on teinud väga suurejoonelisi kaari.

Teemasid, motiive on väga erinevaid: surnu tulenäitajaks, jänese õhkamine, juhuse osa elus, hiigellind, linnupete, mõistatuste maagiline osa rahva rituaalis, õnne püüdmine, lahti sõlmitud tuul või torm, rooside söömine, kindraliks tõstetud suli või talupoeg, supipulbriks saanud onu — kõik need annavad ainet vaatlustele, uurimistele ja vaimukatele võrdlustele või järeldustele.

Teose kolmas osa koondub meie rahvuseepose ümber. Sellesse on murdnud sisse lood tarkuseraamatust, veekogu karistamisest ja kahisevast pilliroost. Eepose südamikku tungivad Kalevipoja surma käsitlevad esseed. Ilmneb, et eepose lõpuossa on kontsentreeritud kujul asetatud hoopis erinev eepos, mil "makroeeposega" üsna lõtv side. Lisaks eepose enda analüüsile on valgustatud uudsemalt vaatekohalt selle looja Kreutzwaldi elutööd ja isiksust.

Teose finaalis esineb üldisemaid motiive — minevikuihalemine, keskpärasuse kiitmine ja kaitsmine, invaliidsuse vabandamine. Ning lõpuks kaks keeleteaduslikku esseed meie keeleuuendajast Aavikust ja eesti keele vaidluse all olnud ilust.

Autori stiil on tihti lakooniline, ta teeb välkkiireid haardeid ootamatutesse suundadesse, avastab ja tõstab esile üllatuslikke sugemeid. Teose trükipilt tugevdab muljet impressionistlikkusest, värvilaikudest, mis sulavad kokku ühiseks tervikuks essee kokkuvõtvas osas.

Esseekogu kui selline on paguluses haruldus, sest eestilikust allikmaterjalist on nappus ja töötingimused on paguluses rasked. Veel haruldasemaks teeb esseekogu asjaolu, et kodumaal taolist liiki praegu üldsegi ei harrastata. Mis ametlikult selle nime alla käibki, on lootusetult hall, sõnastuselt üksluine, lohutult pikalauseline ja kuiv. Vist ei meelita olukorrad meelekujutuse lennuks laiadele aladele. Kirjanduse puudumine lõikab ära sellest globaalsusest, mida Felix Oinas nii edukalt kasutab. Friedebert Tuglase, Gustav Suitsu, Ants Orase ja teiste iseseisvuseaegsete esseistide otsivast vaimust ja stiilisärast pole kodumaal praegu kuigi palju jälgi. Need omadused on ilmselt koos pagulastega siirdunud võõrale maale. Seda tunnistavad Bernard Kangro, Herbert Salu ja Felix Oina saavutused. Loodame kõigilt neilt lisa!

AR-GI

• Refleksioone

MITMEL KORRAL on ajakirjanduses ilmunud nutulugusid eluks ajaks vangi mõistetud Rootsi riigikaitsesaladustega äri teinud suurspiooni ja endise julgeolekuohvitseri Stig Berglingi kohta. Kohtuotsuse kohaselt tuli ta nimelt eraldada välismaailmast ja teistest vangidest, et takistada uusi kahjusid riigile. Selline eraldatus muidugi käib närvidele nii tavalisele vangile kui ka spioonile, kelle närvid spioonitegevuses nagunii olid kogu aeg pingul. Nii on arusaadav, et ka Bergling pidi vahepeal mentaalravil olema — Västerviki haigla isolatsioonipalatis. Kui nüüd suurt vahet on palati ja kongi vahel.

Kuue aastaga on aga spioon Kumla betoonkongist "arenenud välja" Norrköpingi vanglasse, kus teda koheldakse juba kui "tavalist vangi". See tähendab seda, et pärast kuut isoleerimisaastat spioon pääseb ka puhkusele. Ja kontrast on suur. Jälle loeme ajalehest, et riigireetur on riigi kulul viibinud Kolmårdeni luksusliku "Vildmarkshotelleti" kuninglikus sviidis oma sauna, basseini jt. mugavustega.

Vahe kuninglike külalistega oli vaid see, et spiooni pärast tuli uksele panna veel lisalukk. Riigi kulul. Ainult sviidi üür oli 2100 krooni ööpäevas. Kui Bergling poleks spioneerinud, poleks ta võib-olla elus kunagi kuninglikult elanud. Aga see on kasulik närvidele. Rootsi on humaansuse kodupaik. Kas ka maksupetistele? Neid satub üha rohkem trellide taha (milliseid muidugi moodsal ajal enam ei ole olemas).

MUIDU VABASTATAKSE nüüd vangid poole karistusaja "ärateenimisel". Uus kord, mis on vähemalt ühe saba ühiskonnast kõrvaldanud: vanglasaba. Kui alles hiljuti olid vanglad nii täis, et istumaminejad pidid järjekorda ootama, siis nüüd on ainult pooled vanglakohad täidetud ja räägitakse vajadusest vanglate kinnipanemisest ja vangivalvurite kojusaatmisest, sest on ebamajanduslik vanglaid pidada, kui neis pole vange. Muidugi on ebamajanduslik pidada ka vange, sest nende ülalpidamine maksab palju raha ja õieti oligi karistuste poolitamise põhjuseks vajadus kokku hoida. Kriminaalhooldus kriminaalhooldusasutustes (nii on vanglate uus nimi) maksab palju. Veel rohkem aga hooldus luksushotellides vangide puhul nagu Stig Bergling, kelle karistust ei saa poolitada. Sellepärast, et keegi ei tea kui palju on pool ühest elust.

KEEGI GÖTEBORGLANE, 25-aastane naisterahvas, taotles oma ristinime muutmist. Teda olevat pisikesest peale kõik nimetanud "Kotteks" ja teevad seda praegu. Aga pastoriamet, milline selliseid asju toimetab, keeldus. "Kotte" pole mingi eesnimi, hädakorral vast pärisnimi, ütlesid vaimulikud. Kirja seda nime ei saa panna.

Kotte kaebas edasi toomkapiitlisse. Ta on 20 aastat olnud Kotte ja sellest pole olnud pahandust, keegi pole imestanud ega irvitanud. Ajalehtedest ei selgu, mida ta toomkapiitli härradele motiiviks tõi, kuid tal tohiks olla ainulaadne motiiv: Käbi Laretei. Kotte on ju samuti Käbi ja mis Käbile sobib, peaks sobima ka Kottele. Kui nüüd toomkapiitlil niipalju keeleteadmisi on.

PISUT JÄRELKAJA suurele Vancouveri-pahandusele seoses sealses kogudusemajas nõukogude esindajatele korraldatud vastuvõtuga, leiame ka propagandalehes "Kodumaa". Seal ei mainita poole sõnagagi pahandusi või tülisid, olnud vaid "mõlemapoolne rahulolu". Ja külastav grupp partei keskkomitee liikme ja kirjanikeliidu esimees Vladimir Beekmani juhtimisel oli, nagu selgub välja saadetud "sisustama Nõukogude Liidu Päevi", mida korraldasid Kanada-N. Liidu ja Quebecki-N.Liidu sõprusühingud. Nende "aktivistid" viinud grupi ka "vene päritoluga kanadalaste assotsiatsiooni" ja "ukrainlaste seltsi" seletama kui suur on kultuuriautonoomia(!) N.Liidus. Kui küll "emigrantlikud eestlaste organisatsioonid" olnud reserveeritud, siis eestlased Vancouveris tegid ise ettepaneku kohvilauas istumiseks, et kuulda Nõukogude Eestist.

Nõukogude Liidu kultuuripäevad olid täistabamus, konstateerib intervjuus Beekman. Tõepoolest: selgitustöö venelastele, ukrainlastele, eestlastele... Ülesanne oli täidetud.

KJ

Õiguseksperdi:

Asüülitaotlejaid võib saata tagasi Ida-Saksamaale

Miks rootsi politsei ei saada dokumentideta siia saabunud asüülitaotlejaid tagasi Ida-Saksamaale, küsib Göran Melander, rahvusvahelise õiguse dotsent Lundis. Tagapõhjaks on viimasel ajal üha suurenenud põgenikevool just DDR-ist Rootsi.

Tegemist on suuremalt osalt põgenikega Iraanist ja Iraagist, kes on oma reisi ja enamasti võltsdokumentide eest maksnud suuri summasid. Reisi viimne etapp on parvlaev DDR-Trelleborg, kus rebitakse dokumendid katki ja visatakse minema.

Göran Melander:

— Pole olemas ühtki põhjust miks DDR-i ei saa asüülitaotlejaid tagasi saata, hoolimata sellest, et DDR pole liitunud Genfi konventsiooniga aastast 1951, mis käsitleb põgenike õiguslikku olukorda. Muidugi, tagasisaatmine ei tohi tabada selliseid inimesi, keda võidakse hakata jälitama Ida-Saksamaal, ütleb Göran Melander.

— Peale selle pole põhjust uskuda, et DDR saadab näiteks Iraanist pärinevaid põgenikke kodumaale tagasi.

Praegu saadetakse iraani põgenikud Rootsist välja lennuteel, üle Kastrupi Türgisse. Põgenikud Liibanonist saadetakse Trelleborgist Lääne-Berliini, kus nad mõnikord peavad ootama aastaid, enne kui nende saatus otsustatakse.

Rootsi põgenikekvoot on 1 250 inimest aastas, kusjuures kvoodipõgenikud valitakse tavaliselt välja UNO põgenikekomissariaadi poolt suurtes põgenikelaagrites. Kvooti aga ei kuulu inimesed, kes sõidavad Rootsi omal algatusel.

Soome ajakirjanduses tähelepanu Eesti-teosel

Peale "Helsingin Sanomate" on Sirje Sinilinnu teosele "Viro ja Venäjä" pühendatud tähelpanu ka teistes soome ajalehtedes.

"Uusi Suomis" kirjutab Jyrki Vesikansa pealkirja all "Teissuguseid andmeid Eestist" muuseas: Andmed on kriitilised, otse ühepoolsed, teise poole eest hoolitsevat N.Liidu propaganda. Teose üldmissioon ei üllata. On teada, et Eesti pole vaba ja et venestamine areneb. Huvitavad on aga üksikasjad (näiteks ladina tähtedega kirjutusmasinate puudus). Peab olema väga naiivne vasakpoolne, et uskuda Balti riikide vabatahtlikku liitumist N.Liiduga. Teosest saab teada, et eestlased a. 1944 ei loovutanud oma maad võitluseta N.Liidule, kümned tuhanded pääsesid selle vastupanu tõttu põgenema, võitlus jätkus partisanisõjana aastaid.

Kuidas eestlasi aidata? mitte sel viisil, et keeldutaks ehitamast sadamat. Tuleb alal hoida suhteid hõimurahvaga. Eestlastel on sajandipikused kogemused vööra rahva all elamiseks.

Ajalehes "Länsi-Suomi" kirjutab Mikko Uola:" Paljud soomlased ei taha teoses käsitletud probleemist kuulda, Soomes ei ole tohitud ega tohita veelgi sellest rääkida, see olevat välispoliitiliselt tundlik.

Tuuakse näiteid: 1980 pakuti "Suomen Kuvalehtile" 40 kultuuritegelase kirja. Asjata. 1982 kirjatasid 15 eesti haritlast maa olukorda kirjeldava kirja "Helsingin Sanomatele", ka see jäi valdamata.

Teos on üks kõige asjalikumaid Eesti olukorra kirjeldusi, mis soome keeles on ilmunud. See on muidugi ühekülgne, aga vaevalt leidub inimest, kes poleks selle probleemi puhul ühekülgne. Lugejad uurigu raamatut ja otsustagu ise, kas andmed on õiged. Mõelgu järele, kas meil on moraalset õigust vaikida sellest, mis toimub meie otseses naabruskonnas.

On põhjust seda raamatut lugeda. Kes kardab, võib seda uurida taskulambi valgusel teki all.

Teos on tähelpanu äratanud ka opiniooni teises servas. Soome kompartei häälekandja "Tiedonantaja" asetab artikli pealkirjaks "Nõukogudevastasus". Ja väidab esimeses lauses, et nõukogudevastasus ei sobivat Soome aktiivse rahupoliitikaga. See ei sobivat isegi mitte sõnavabadusega, see olevat sõnavabaduse kurjasti kasutamine.

Siis loetletakse terve rida "nõukogudevastaseid rünnakuid". Osmo Jussila olevat võltsinud N.Liidu tekkimislugu ja selle poliitikat Soome suhtes. Riigikaitseülikooliühingus olevat väidetud, et Soome sõjavägi olevat olnud võitmatu ja päästnud Soome iseseisvuse 1944. a. sügisel. TV 2 näitavat 1939 tehtud filmi Põhja sõjast Soomes jne.

Erilist tähelpanu pühendatavat N.Liidu siseasjade osas Nõukogude Eestile. Sellest tähelpanust olevat aus naabrija hõimusõprus kaugel. Äärmiselt parempoolne kirjastus Alea-kirja avaldab raamatu, kus nõukogude valitsust süüdistatakse rahvuslikus rõhumises ja Eesti venestamises. Seda raamatut kiidetakse TV-s abiprofessori tiitlit kasutava "Eesti-eksperdi" Seppo Zetterbergi poolt. Ei küsita N.Liidu vastust süüdistustele.

Tegemist olevat vaenuliku võltsimisega ja valetamisega. N.Liit kannatavat selle küll välja. Aga maade ja rahvaste sõprust, rahuliikumist ja töörahva edu kahjustavat taoline propaganda.

Nii suhtub teosesse "His Masters Voice"...

Kompromissid N.Liidus

– Igaüks, kes tunnustab vägivalda kui oma meetodit, peab valima ka vale oma printsiibiks, ütles Aleksander Solženitsõn oma nobelikõnes. Ta seostas seda ühe teise venelasest Nobeli-laureaadiga kirjandusalal, Boris Pasternakiga. Viimane võttis kokku nõukogude kommunismi tuuma kui "vale ebainimliku võimu".

Need sõnad meenuvad mulle, kui ma loen ärahüpanud nõukogude ajakirjaniku Sergei Dotlatovi raamatut "Kompromissen" (Tiden 1984. Tõlkinud Hans Björkegren). See käsitleb kõiki kompromisse tõepärasusega, mis kirjanikule, kui ta vene ajakirjanikuna töötas 70-ndail aastail Nõukogude Eestile, peale suruti. Ta sattus lõpuks julgeolekupolitsei rahulolematuse ohvriks ja sai välja rännata USA-sse, kus ta töötab tänapäeval korrespondendina Radio Liberty'le.

Iga peatükk üheteistkümnest Dovlatovi raamatus juhatatakse sisse notiitsiga "Sovetskaja Estonija'st" või mõnest teisest nõukogude eesti ajalehest. Seejärel kirjeldatakse sageli väga sünget tegelikkust tasandatud või lihvitud ajalehemärgete taustal.

Üks märkeid käsitleb seda, kuidas Dovlatov peab kirjeldama, kui eestlaste pealinn Tallinn sai oma 400.000-ndese elaniku.

Kui imik sündis, oli peatoimetaja ärritatud. Ema on teadupärast eestlanna, aga isa on etioopia üliõpilane. Seetõttu on laps "šokolaadipruun", ja siis ei aita ka see, et isa on igal juhul formaalselt pärit nõukogudesõbralikult maalt. Dovlatov saab ülesande oodata seni, kuni sünnib "normaalne inimlaps".

Ei klapi ka sugugi järgmise lapsega. Selle isa on nimelt juudipäritolu. Siis ei aita ka, et isa on poeet ja kirjutab peamiselt režiimiusalduslikus, sotsiaasirealistlikus stiilis.

Kolmas laps sobib täpipealt. Ema on eesti mootorkärujuht, isa venelasest laevatehase tööline ja koguni parteiliige. Paremini võiks vaevalt olla — ideoloogiliselt õigeusklikud vanemad ja õige, proletaarne päritolu. Lapse sündimine segaabielust muudab ajaloo peaaegu liiga heaks maal, kus vihkamine põlisrahva ja kolonisaatorite vahel on ilmselt üldine. Kuid notiits läheb läbi, sest see puudutab ju kirjeldamaks tegelikkust mitte nii, nagu on, vaid pigem nii, nagu peaks olema.

Sellal, kui Dovlatov ootab "õige" lapse sündimist, kõneleb ta haigla ülemarstiga. See kurdab avameelselt oma "negatiivse" poja pärast: "ma ütlen temale nõnda: 'Jura, mispärast põlgad sa mind? Kõik, mis mul on, selle olen ma muretsenud endale visa tööga. Mul on raske elu. Praegu on mul kõrge positsioon. Millest usud sa selle tulenevat, et velskerist on saanud ülemarst?' "... Ja tema vastab: 'See tuleneb sellest, et nad on maha lasknud kõik sinu andekad kolleegid...'"

Vastus illustreerib, õigupoolest sümboliseerib paljude nõukogude noorte kommunismi vihkamist. See, mis vähemalt mõned aastad tagasi näis kui midagi radikaalset või põnevat paljudele noortele Rootsis, on juba pikka aega olnud midagi igavat ja mõneti reaktsionäärset enneköike noortele teiselpool Läänemerd. Nendele on olnud loomulikum arvustada väljaspoolt pigemini kommunismi inetut praktikat kui selle osaliselt ilusaid teooriaid.

Dovlatovi raamat kujuneb erakordseks meenutuseks suurtest kuristikest nõukogude teooria ja praktika vahel, süstemaatilisest valelikkusest ja alatisest joomisest kui kaitseventiilist nendele, kes ei ole suutelised aktiivselt võitlema inimväärtuslikuma ühiskonna eest.

Lõpuks mõned sõnad tõlke kohta. See laabub hästi ja haarab suurepäraselt nii kunstliku ametliku keele kui inimeste tegeliku igapäevakeele. Mind häirib aga näiteks see, et tõlkija laseb korduvalt inimestel rääkida "saarest Saaremaa". Ei saa muidugi nõuda, et rootslased teaksid, mis see Saaremaa õieti on. Aga seda võiks esimesel kokkupuutel seletada, kas eri märkusena või panna selgituseks "saar" klambreisse.

Kui kord juba seletada, siis võiks muidugi ka nimetada Saaremaa rootsikeelset nime, Ösel. Nüüd tekib — vähemalt minule — naljakas mulje, kui raamatu tegelased üksteisele igakord seletavad, et Saaremaa on saar.

Transkribeerides nimesid eesti keelest vene keelde, nagu kirjanik on teinud, ja siis vene keelest rootsi keelde, nagu tõlkija on teinud, tekivad ka naljakad nimed. Neid on vahel päris lõbus katsuda taastada eestikeelseisse algvormidesse. Enamik nimesid on küll kerge ära tunda, aga jätavad mulje lohakast tõlkimisest. Nii on näiteks ajaleht "Edasi" saanud raamatus nime "Edazi", nagu oleks küsimus mingist türgi või muust sarnasest väljaandest.

Transkribeerimisses eesti keelest vene keelde ja sellest rootsi keelde on palju eesti koha-, ajalehtede ja isikute nimesid moonutatud. Et nimetada üht suuremat Eesti linna "Pajde", on sama totter, kui nimetada linna Rootsi naabermaal näiteks "Trondhejm". Selliseid iludusmärke olnuks ju kerge vältida kui lasknuks kedagi kümnest tuhandest eestlasest Rootsis silmitseda tõlget enne raamatu väljaandmist. Kuid tuleb siiski rõõmustada selle üle, et tõlkijal — erinevalt kirjastusest — on igal juhul õnnestunud kirjutada Eesti pealinna nimi õigesti — Tallinn.

ANDRES KÜNG

Luksep valimissedelil

Moderata Samlingspartieti riigipäevavalimiste valimissedel Stockholmi jaoks on koostatud ja selle esimeseks nimeks on erakonna liider Ulf Adelsohn, kellele järgneb tema eelkäija Gösta Bohmkan, kolmas on Margaretha af Ugglas, neljas Carl Bildt.

Sellel valimissedelil on ka eestlasest kommunaalpoliitik Peeter Luksep 24-ndal kohal, mis vaevalt riigipäevakohta annab. Luksep ilmselt kavatseb jätkuvalt tegutseda omavalitsusalal ja moderaatide lehes "Vi Stockholmare" kirjutatakse, et ta on kommuunivolikogus esitanud esildise, milles ta nõuab Farstas rohkemal arvul väikeelamute ehitamise planeerimist. Luksep on pettunud omavalitsustegelaste vastumeelsuses loobuda "kõrgmajade-meelsusest".

Käbi Kanada kontsert edasi lükatud

Käbi Laretei pidi andma iseseisva klaverikontserdi Toronto 17. veebruaril.

Nagu nüüd Eesti Kunstide Keskus Torontos ajalehtedes teatab, lükkub kontsert edasi Käbi Laretei haigestumise tõttu.

Teates ei ole öeldud, millal kontsert on plaanitsetud.

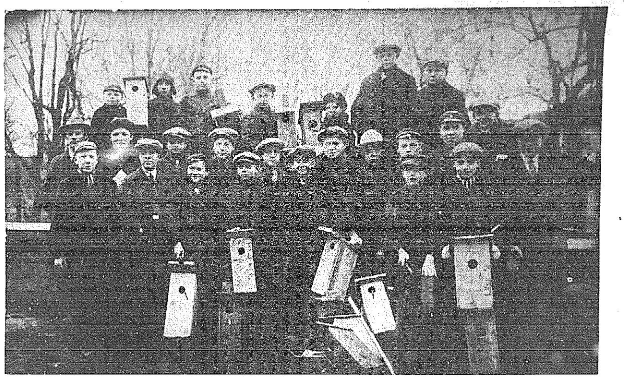

Rakvere skautide "räästa-püha" aastal 1927. All vasakult seisavad: kaabuga mees Sirotkin, trükikoja juhataja, Jõgise poiss — II rühma pealik, talvemütsiga mees Arnold Liiv — II rühma vanem, eesti keele õpetaja Rakvere linna III algkoolis, kirjanik Jakob Liivi poeg, Viili poiss, Suigu Vatt (Valter Suigussaar), Jõe Heino, Rannabergi poiss, Taalbahi Juss (Evald Talpak), Kaupo Ong, Lembergi Voova (Voldemar), Laasi poiss, esimese skaudikaabuga Rakveres Bremanni Endel (Perem), Männa Ott (Ottomar Mänd), tema ees Siimu poiss, Harry (Harald) Meister, tema ees Arnold Green — hilisem Nõukogude Eesti "välisminister" ja Erik Priimann — maleva pealik. Taga terrassil seisavad püsti kolm poissi, kelle nimesid ei mäleta, siis väike Kala poiss, kelle vanematel oli Laada uulitsal saapakauplus, siis jälle üks tundmatu ja siis Piilu (Voldemar Piilberg), viimasena kükitab Lukmanni Pänts (Verner).

Kui skautlus tuli Rakvere poistele

Rakvere oli üks hilisemaid Eesti linnu, kus toimus skautide asutamine. Leitnant Heinrich Silber (Silberg) tuli Rakvere Kaitseliidu instruktoriks ja skautmasterina pidas oma kohustuseks poisid skautideks teha. Linnas läks kõlakas lahti, et 16. jaanuaril pritsimeeste saalis — sissekäik Michelli kella juurest kangi-alt. Koosolekul selgitas skm. Silber skautluse põhimõtteid, asutati neli rühma ja määrati pealikud. Silber ise jäi uue maleva pealikuks.

Skautluse asutamine Rakveres toimus ajal, millal revolutsiooni ja sõjasündmused olid ununemas ja elu igati stabiliseerumas. Ka poiste huvid olid teatud määral kujunenud. Sellepärast kogunes väga tõsine grupp poisse, kellest paljud jäid skautluse ideele truuks kogu eluajaks.

Lord Baden-Powelli juhtmõte — "kord skaut, alati skaut" ei tähenda tingimata eluaegset skaudimundri kandjat (sest pahatihti munder ei teegi meest skaudiks), vaid inimest, kelle skautluse ideaalid on saanud elu põhimõteteks.

Rakvere Malevasse kogunenud poisid olid 1926 kõik üle 12 aasta vanad. Seega on need, kellel praegu veel elu on sees, jõudnud n.n. "prohveti-ikka", mis öeldakse algavat 70-aastaselt. Paljud neist on aatevennad ja sõbrad tänaseni, vaatamata et elu on neid aastateks ja aastakümneteks laiali kandnud.

Jõulupost tõi mõned vanad fotod Rakvere skautluse algusest, millest mõned on imeväärselt selged ja üks nii tuhmunud, et ainult heledas valguses tunneb nägusid. Suurem osa poistest neil piltidel on vanad sõbrad, kelle nimed, hääled, iseloomud ja muud isiklikud detailid on tänapäevani meeles.

Piltide seas on õigupoolest kaks, mida võib pidada Rakvere Skautide Maleva "ametlikeks fotodeks", sest varemalt ja paremaid pilte Rakvere skautluse algusest ei ole olemas. Kahel selgel fotol on suur osa malevast pildistatud looduskaitseaktsiooni puhul 10. aprillil 1927, mida me tol ajal nimetasime "räästa pühaks", kuna toimus oma meisterdatud pesakastide üles panemine kuldnokkade (musträästaste) jaoks. Ühel pildil on poisid spordiselts "Kalevi" aias Laial tänaval, kus oli kogunemine. Teine pilt (rahvast on vahepeal juurde tulnud), mis leidub siin kirjutise juures, on pildistatud samal päeval veidi hiljem Rahvamaja aia terrassil. Lindude pesakastid pandi üles Rahvaaeda ja Tammikusse.

Tuhm pilt kujutab eesti ja vene skautrühmade ühist matka sama 1927. aasta kevadel. Rakvere neljast skautrühmast viimane, neljas, oli vene rühm ja pärast Vabadussõda oli meil vene poistega suurepärane läbisaamine. Sealt tuleb poisse lisaks: Vene rühma juht Kletsky, kelle isa oli vist advokaat ja Andrejev, kellest muud ei tea kui seda populaarset perekonnanime. Aga eesti poistest on seal Liivi Volts, Arnold Hübner, Eduard Jakobson oma linavalge peaga ja Kello poiss. Piltide kaudu minevikku tagasi kantult meenub neidki, kelle nägu kuskil ei leidu: vennad Endel ja Lembit Marksonid, Sakseni Leo, Venigu Ets, Valter Rand, Musta Bärna ja teisi.

Leo Saksen oma kirjas nimetab mõningaid, keda enam ei ole ja keda me kord kohtame teises maailmas igavese laagritule ääres: Männi Ott, Eduard Venig, Bärna Must ja Endel Markson.

Hinges ja teada on Eestis Eerik Priimann ja I rühma Kotka salga juht Endel Perem Ottawas, Kanadas II rühma Luige salga juht, kes neid ridu kirjutab ja salga kordnik (nii nimetati vanasti abijuhti) — professor-emeeritus Valter Rand Ühendriikides. Sealsamas asuvad ka Voldemar Liiv ja Leo Saksen. Võib olla, et on mujal ja teisigi, kellega kontakti pole.

PALVE VANADELE RAKVERLASTELE

Tuleva aasta 16. jaanuaril saab Rakvere Skautide Malev 60-aastaseks. Sellel päeval tahaks eesti skautluse ajalukku panna nii palju andmeid ühe Eesti vahvama skaudimaleva kohta, kui võimalik. Sellepärast — kui neid ridu loeb keegi vana Rakvere skaut — võtke vaevaks ja täiendage andmeid enda ja teiste sõprade kohta. Kui aga kellelgi, kes ise skaudiliikumises ei ole olnud, kuid siin esitatud prohvetiealiste poiste kohta midagi lisada teab — olge kallid ja kirjutage selle kirjutise autorile: Heino Jõe, 106 Magwood Court, Toronto M6S 2M6, Canada.

JÕE-HEINO

Sidemees Ilmar Pleer

Ühendriikide skautide organisatsioon määras oma sidemeheks Valge Majaga endise Eesti Rahvuskomitee USA-s esimehe skm. Ilmar Pleeri, kes on olnud USA skautluse peakorteri teenistuses juba 35 aastat. Praegu on ta USA skautluse teenistuses Texases.

Tema töö valdkonda kuuluvad kõik presidendi läkitused skautidele üle maa, kokkusaamised presidendi või tema assistentidega, ja paljude küsimuste lahendamine valitsuse ja skautliku organisatsiooni vahel.

ILMAR PLEER

Ühenduses ameerika skautluse 75 a. juubeliga sellel aastal, korraldas Ilmar Pleer sajale skautlikule tegelasele piduliku lõunasöögi 8. veebruaril Valges Majas, kus president Reagan isiklikult osales. Pleer oli USA skautide delegatsiooni juhiks sellel kohtamisel.

E. Esindus Göteborgis koosolekult

3. veebr. leidis aset Eestlaste Esinduse Göteborgis korraline peakoosolek. Koosoleku juhatajaks valiti Valter Murelik. Päevakorra järjekorras kinnitati möödunud aasta tegevus- ja majandusaruanded.

Viimane oli tasakaalus 12 624 krooniga ja näitas aasta vahetusel sularaha ning hoiuarveid kogusummas 9 633 krooni. 1985. aasta tegevuskava raames loodeti jätkata senist kultuur-poliitilsit tegevust ning leiti, et selliste ürituste läbiviimist tuleb vajaduse korral abistada EEG summadega.

Juhatusse valiti: Albert Uukareda (esimees), Mart Nõmm, Olaf Meyer, Ülo Viir ja Susanna Tomson ning kandidaatideks Valter Murelik ja Viitri Oluper. Revisjonikomisjoni liikmeteks valiti: Jaan Savioja, Oskar Kopler ja Jüri Adila.

Asjalik koosolek lõpetati ühise hümni laulmisega.

Pärast koosolekut demonstreeris Jaan Savioja filmi reisist Indiasse ning Nepaali, mis leidis pealtvaatajate poolt väärikat hindamist.

TV-programm

TV 1 fredag

22 FEBRUARI

9.00 Des le debut. 9.15 Double Trouble. 9.30 OM – du bara visste. 10.00–10.20 OM-program för finska barn: Noppa. 12.00–12.15 Gudar och hjältar i antiken. 12.15 Reporters. 12.30–12.55 Barn i Sovjetunionen. 13.00–13.25 Påverkan pågår — På låtsas eller på rikgigt? 13.30 Nytt företag. 14.00–14.20 OM-program för finska barn: Noppa. 16.30 Halvfem. 17.00– 17.15 Språka – på finska: Juttu. 17.40 Viikkokatsaus. 18.00 Aktuellt, väder. 18.10 Sveriges medicin. Läkarnas utbildning. 19.00 Förödelsens decennium. 19.50 One hundred years. Tecknad film. 20.00 Nordkalottmagasinet. 21.00 Aktuellt, väder. 21.30 Sportnytt. 21.35–23.35 Händel 300 år.

TV 2 fredag

17.20 Nyheter, väder från Text-Tv. 17.30 Mathias och runda tanten. 17.40 Boktipset. 17.45 Pep Talk. 18.45 Regionala nyheter. 19.00 Rapport, väder. 19.30 Benny Hill show. 20.00 Notknäckarna. Frågelek. 21.00 Dallas. 21.50 Bombardemagnus — Härenstam. 22.35– 0.00 Show: Hank Williams — Sista natten.

TV 1 lördag

23 FEBRUARI

8.00 Gomorron Sverige. 10.00 Lasten-TV: Trollet Heikkopeikko. 10.10 Ykköskanava. 10.50–11.10 Viikkokatsaus. 13.55 Trafikmagasinet. 14.40 Maktkamp på Falcon Crest. 15.30 Tipsextra. 18.00 Aktuellt, sport, väder. 18.10 Helgmålsbön. 18.15 Möt skulptören Leif Bolter! 18.30 Barnjournalen. 19.00 Det blåser på månen. 4. 19.30 Opera: Julius Caesar av Händel. Akt 1. 20.45 Aktuellt, väder. 21.00 Mellanakt. 21.10 Julius Caesar. Akt 2. 21.50 Mellanakt. 22.10–23.00 Julius Caesar. Akt 3.

TV 2 lördag

13.00 Magasinet repris. 14.00 Horizont — I livets käke. Jugosl film. 15.35 Juvelen i Kronan. Eng följetong. 16.30 Svenska Bilder — ''KLart olämplig som personalledare!!. 17.00 Svea kanal. 17.30 Lördagsgodis. 18.00 Pojken med guldbyxorna. 18.30 Hem till gården. 18.55 Anslagstavlan. 19.00 Rapport, väder. 19.30 Nyfiken på Georg Klein. 19.55 Läsefrukter. 20.00 Tema maffian. 21.00 Arsenik och gamla spetsar. Am film från 1941. 23.00–23.50 Show: Hallå, Dolly... igen!!

TV 1 söndag

24 FEBRUARI

8.30 Kronoberg 2000. Serie om framtiden. 9.00–9.30 Mellan himmel och jord. 10.00 Sekina — jumalallinen läsnäolo. Gudomlig närvaro. 10.05 Ogoi, isoäitini. Ogoi, min farmor. 12.00–13.00 Nyheter för jugoslaver, greker och turkar. 14.15 Uppdrag Sverige — Hur svenska skatter gav jobb i Belgien. 14.45 August Strindberg. Ett liv. Ny serie. 16.00 Den levande planeten — Floder och sjöar. 17.00 Uddevalla nästa! Om Uddevallavarvet. 18.00 Aktuellt, väder. 18.05 Söndagskväll med Calle Öst. 18.35 Bagen. 20.00 Klipska Juanita, spansk serie. 20.55 Anslagstavlan. 21.00 Aktuellt, väder. 21.15 Nordkalottmagasinet. 22.15 Händel 300 år — Messias. 22.45–23.15 Datakunskap.

TV 2 söndag

14.10 Fransson den förskräcklige. Sv långfilm från 1941. 15.30 En renskötares vardag. 16.30 Söndagskonsert. 17.00–17.20 Sjungande stråkar. 17.30 Fem myror är fler än fyra elefanter. 18.00 OM — du bara visste. 18.30 Nytt företag. 19.00 Rapport, väder. 19.30 ''Liten tuva''. 20.00 Sportspegeln. 20.45 Fritid. 21.15 Teater: Korset i 3 delar av Lars Molin. 22.15 Diagnos. 22.45–22.55 Nyheter, väder från Text-TV.

TV 1 måndag

25 FEBRUARI

9.00–9.20 Solkatten — kultur för barn. 9.30–9.45 OM — Nisse och Klara. 10.00 Double Trouble. 10.15–10.40 Brasilien. 12.00–12.15 Gudar och hjältar från antiken. 12.15 Barn Theatre. 12.30–12.50 Jens och Fredrika. Norska för mellanstadiet. 13.00–13.25 Påverkan pågår — Vi vill vara med. 13.30–13.45 Fünfmal Österreich. 14.00–14.30 Svea kanal. 16.30 Halvfem — Hej, pressfotografen! 17.00–17.15 Språka — på grekiska. 18.00 Aktuellt, väder. 18.10 Solsta kafé. 19.00 Albert och Herbert. 19.30 August Strindberg. Ett liv. 2/6. 20.40 Lilla journalen — modebilagan. 21.00 Aktuellt, väder. 21.30 Sportnytt. 21.35 Uppdrag Sverige — Porrkungen. 22.05 Sallad — Herr Thoréns godbitar. 22.25–22.55 Nostalgoteket — Smokerings.

TV 2 måndag

17.20 Nyheter, väder från Text-TV. 17.30 Kan fisken kissa? 17.55 Barnens egen konsert. 18.15 Lilla sportspegeln. 18.45 Regionala nyheter. 19.00 Rapport, väder. 19.30 ''2000'' — På tröskeln till ett nytt liv. 20.00 Dokument utifrån — Afghanistan. 21.00 Filmkrönikan. 22.00 Afghanistan. 22.30 Framåt natten. 22.45–22.55 Nyheter, väder från Text-TV.

TV 1 tisdag

26 FEBRUARI

9.15–9.30 Here we come. 9.30–9.45 OM — Nisse och Klara. 10.00–10.15 Barn Theatre. 12.00–12.20 Hanteras varsamt, om barns kreativitet. 12.30–12.45 Come and see us. 13.00–13.25 Brasilien. 13.30–13.45 Jung in Braunschweig. 14.00–14.45 UR—-Val av SVT-program. 16.30 Halvfem — Tisdagsnytt. 17.00–17.15 Språka — på turkiska. 18.00 Aktuellt, väder. 18.10 Solsta kafé. 19.00 Hanteras varsamt, om barns kreativitet. 19.20 Gudar och hjältar från antiken. 19.30 Klart spår till Hollywood. 19.55 Unga musikanter. 20.00 Rekord-Magazinet. 21.00 Aktuellt, väder. 21.30 Sportnytt. 21.35 Maktkamp på Falcon Crest. 22.20 Möt skulptören Leif Bolter! 22.35– 23.25 Sveriges medicin.

TV 2 tisdag

17.20 Nyheter, väder från Text-TV. 17.30 Hur har hårfrissan det hos sig? 17.55 Kluriga rummet. 18.05 Busters fantastiska värld. Dansk TV-serie. 18.25 Vi har det bra i alla fall. Kanad dokumentär. 18.45 Regionala nyheter. 19.00 Rapport, väder. 19.30 Magasinet. 20.00 Änglaverket, pjäs av Mats Ödéen. 21.35 Röster och rytmer från Spanien. 22.30–22.40 Nyheter, väder från Text-TV.

TV 1 onsdag

27 FEBRUARI

16.30 Halvfem — Låt och leklaget. 17.00–17.15 OM — Nisse och Klara. 18.00 Aktuellt, väder. 18.10 Solsta kafé. 19.00 Barn av i dag: Innanför — utanför. 19.30 Naturtimmen. 20.30 Plånboken. 21.00 Aktuellt, väder. 21.30 Sportnytt. 21.35 Teatersport. Skådespelare improviserar. 22.45– 23.15 Nytt företag.

TV 2 onsdag

17.20 Nyheter, väder från Text-TV. 17.30 Hur kan brev komma fram? 17.50 Kluriga rummet. 18.00 Lilla huset på prärien. 18.45 Regionala nyheter. 19.00 Rapport, väder. 19.30 Magasinet. 20.00 Juvelen i kronan. 3. 20.55 Svart på vitt. 21.00 Konsumentmagasinet. 21.30 Mummel och vrååål. 21.40 Lopet är kört. Am långfilm från 1979. 23.20–23.30 Nyheter, väder från Text-TV.

TV 1 torsdag

28 FEBRUARI

9.00–9.25 Påverkan pågår — Hur TV-program blir till. 9.30–10.00 OM — Hanteras varsamt. 10.35–11.20 Arbetsrätt. 12.15 Reporters. 12.30–12.50 Five times Britain. 13.00 Brasilien. 13.30 Urval av SVT-program. 14.00–14.30 ''2000'' — På tröskeln till ett nytt liv. 16.30 Halvfem — Djurens torsdag. 17.00–17.15 Språka — på serbokroatiska. 18.00 Aktuellt, väder. 18.10 Solsta kafé. 19.10 Resan till Paris. Fr/schw långfilm från 1980. 21.00 Aktuellt, väder. 21.30 Sportnytt. 22.00 Ykköskanava — Väinö Linna. 22.35–23.05 Uppdrag Sverige — Porrkungen.

TV 2 torsdag

17.20 Nyheter, väder från Text-TV. 17.30 Måste djuren också gå till tandläkaren? 17.50 Kråkbegravningen. 18.00 Automan — Superagenten. Am serie. 18.45 Regionala nyheter. 19.00 Rapport, väder. 19.30 Magasinet. 20.30 Resebrev från USA. 21.20 Hotell Spindelnätet. Tecknad kortfilm från 1936. 21.30 Cagney och Lacey, am polisserie. 22.20 Tidsbilder: Albin Amelin. 23.00–23.10 Nyheter, väder från Text-TV.

Eesti keel eetris

Ameerika Hääl: Lühilaine 31,5/41,8/49,3 m 9,53/7,17/6,08 MHz iga päev kell 03.45–04.00, 19,7/25,3/30,8 m 15,27/11,86/9,73 MHz iga päev kell 15.30–16.00 ja 16.30–17.00.

Vabadusraadio: Lühilainel 19,25 ja 31 m ehk sagedustel 15130, 11970 ja 9505 MHz iga päev kl. 18–19; lühilainel 25, 31 ja 41 m ehk sagedustel 11970, 9505, 7255 ja 7155 MHz kl. 22–23. Kordussaated hommikul kell 3 lühilainel 49 m või sagedusel 5955 MHz ning kl. 5 lühilainell 31, 41 ja 49 m ehk sagedustel 9650, 7155 ja 5955 MHz.

Siila saade: Lühilaine 31.02 m/9,67 MHz reedel kell 21.30–22.00, laupäeval kell 21.45–22.00, pühapäeval kell 21.30–22.00.

Lähiradio Boråsis: Saated igal laupäeval kl. 19.45–20.00, FM 90,3 MHz.

Lähiraadio Eskilstunas: FM 92,7 MHz neljapäeval kell 19.30–20.00.

Lähiraadio Göteborgis: FM 94,9 MHz laupäeval kell 19.00–19.30.

Eesti Raadio Stockholmis: FM 88 MHz esmaspäeval kell 23.00–24.00, teisipäeval kell 15.30–16.30, neljapäeval kell 17.30–18.30.

Elu Sõna Stockholmis: FM 88 MHz esmaspäeval kell 13.00–13.30. FM 91,2 MHz esmaspäeval kell 13.45–14.14, laupäeval kell 19.30–20.00.

Vaba Eesti Raadio Stockholmis: FM 88 MHz kolmapäeval kell 9.15–9.45, reedel kell 12.00–12.30.

Ettepanek:

Põgeniku pilet võetakse hoiule

Valitsus valmistab ette uut seadust, mille kohaselt rootsi ametivõimudel on õigus oma kätte hoiule võtta siia saabuvate põgenike edasi-tagasi piletid. Seda nii kauaks kuni on selgunud, kas nad tohivad jääda Rootsi või mitte.

Ettepanek pärineb õieti Rikspolisstyrelsenilt, kus on avastatud, et paljud põgenikud müüvad pärast Rootsi saabumist oma pileti tagasisõidu osa maha. Kui siis tekib olukord, kus põgenik saadetaks Rootsist välja, on riik sunnitud tagasisõidu kinni maksma.

Vastavalt välismaalaste seadusele peab välja- või tagasisaadetav ise maksma oma tagasisõidu eest. Seepärast leitakse olevat motiveeritud kui juba algusest peale kindlustatakse tagasisõidupilet või siis vastav summa. Möödunud aastal pidi Rootsi riik maksma väljasaadetute reiside eest üle kaheksa miljoni krooni.

Eesti Fotoklubi austas hiljutisel kokkutulekul oma kauaaegset esimeest Ilmar Vaherit, kes pärast paarikümneaastast esimeheks olekut tõmbus juhatuse tööst tagasi. Fotoklubi valis Ilmar Vaheri oma auliikmeks. Pildil annab klubi uus esimees Aare Seemre (vasakul) Ilmar Vaherile üle tänu ja lilled, kuna juhatuseliige Ants Mihkla hoiab üleantavat auaadressi (Foto Trummer).

Ka Läti komsomol sai noomituse

Eestis on viimasel ajal vahetatud välja mitu juhtivat tegelast komsomolis. Nüüd selgub, et ka Lätis pole partei juhtkond rahul komsomoli tegevusega. Kui Eestis kritiseeriti noori üldiselt ja eriti komsomoli juhtkonda, suunati kriitika eriti läänelike tendentside vastu.

Läti parteijuht Boris Pugo ütles, et ''esineb passiivsust, lohakust, individualismi, distsipliinipuudust ja teisi negatiivseid omadusi.''

Edasi:

''Kaadritöö ei vasta tänapäeva tohututele nõuetele. Üheks põhjuseks on kahtlemata pidev sekretäride vahetamine. Komsomol peab aktiivsemalt kui senini ennast pingutama, et ületada tootmis- plaane ja vähendada tootmiskulusid. (. . .) Ideoloogiline töö noorte hulgas peab olema süstemaatiline. Komsomoli kooliorganisatsioonid peavad panema suuremat rõhku töö sisule ja nõudma rohkem kasvatustööd vanematelt.''

''Faktid tõestavad, et komsomoli komiteed meie vabariigis on vastupidi vähendanud oma nõudeid komsomoli põhikirja täitmise ja üldse komsomoli liikmete käitumise osas. See seletab, miks suurem hulk noori igal aastal tuleb organisatsioonist välja heita. Samuti puudub korralik liikmesmaksude korjamine. Liikmeskond komsomolis ei tõuse.''

• Mis juhtus

VALIMISED KOREAS

Lõuna-Korea valimistel oli opositsioonil suur edu ja kui arvestada tulemusi äraantud häälte järgi, said opositsioonierakonnad isegi 65 protsenti kõigist häältest. Rahvaesinduse koosseis aga valimissüsteemi tõttu, ei peegelda sellist muudatust: valitsev Demokraatlik Õiguserakond sai 148 kohta, kuna suurim opositsioonierakond, Uus Korea Demokraatlik Partei, sai ainult 67 kohta. See tähendab seda, et president Chun Doo Hwans valitseb edasi ''kõva režiimiga''. Opositsioonile andis palju tuge USA-s paguluses viibinud populaarse opositsioonijuhi Kim Dae Jungi tähalapanu äratanud kojutulek. Ta paigutati koduaresti, et ''mitte segada'' valimisi . . .

PAPANDREOU EI KOHANUD TŠERNENKOT

Kreeka delegatsioon, milline viibib Moskvas ametlikul külaskäigul peaminister Papandreouga eesotsas, teatas ajakirjanikele, et ettenähtud kohtamine Papandreou ja Tšernenko vahel jääb ära Nõukogude riigijuhi haiguse tõttu. Sellega oli ametlikult kinnitatud Tšernenko haigus. Teiselt poolt ei meeldinud kreeklaste kommünikee põrmugi vastuvõtjatele venelastele, kes hoiavad ülal salapärasust juhi ümber. Kuid teadaanne, et Tšernenko ei tule praegu toime lühikese tseremoniaalse kohtamisega, viitab sellele, et ta on raskesti haige. Kreeklaste kommünikeele vastasid nõukogude tegelased: ''Tšernenko ei viibi Moskvas ja sellepärast, ei saa ta kohata Papandreout''.

VABADUSE HIND

Mälestuskild Vabaduspäevast Haapsalus

Elus on juhtumeid ja elamusi, mis teravalt sööbivad mällu, püsides seal aastakümneid. Ühest sellisest tahaksin jutustada.

Eesti Vabariigis oli sõjaväeline väljaõpe põhiliselt üles ehitatud territoriaalsele alusele, kus väeosad olid hajutatud üle riigi ja peaaegu igas maakonnas oli ''oma'' väeosa, kus toimus maakonna noormeeste väljaõpe. Minu kodumaakonnas — Läänemaal — oli selliseks väeosaks Vabadussõja aegne partisanide üksus — Scoutspataljon, asukohaga Haapsalu Uuemõisas. Ja meie skaudipoisid olime eriti uhked sellele, sest kandis ju väeüksus ''meie nime'' ja üksuse lipul, mis oli väeosale kingitud Eesti Skautide Maleva poolt, ilutses skautluse kaitsepühak — valgel ratsul kurjuselohega võitlev Püha Jüri.

Vanem põlvkond, eriti need, kes Eesti sõjaväes aega teeninud, mäletavad kindlasti, et sõduri tööpäev lõppes tavakohaselt õhtuse loendusega. Scoutspataljonil oli kauniks kombeks Vabaduspäeva eelõhtusel loendusel teostada pataljoni ridades langenute austamist ja seda tehti Haapsalusse püstitatud Vabadussõjas langenute ausamba ees.

Selleks marssis kogu pataljon hilisõhtul tõrvikrongkäigus pataljoni asukohast, mis asus linnast väljas Uuemõisas, Haapsallu. Tore oli jälgida üle lumise väljaku leekiva lohena looklevat marsikolonni, peakohal talveõhtune tähistaevas, lume kriuksudes raskete sõdurisaabaste all. Saabunud Haapsalu turuplatsile, rivistus väeosa langenute ausamba ette, tõrvikukandjad astusid esiritta, väeosa lipp võttis valvelseisaku, kostus käsklus: ''Loenduseks valvel!'' — ja loendus algas.

Hüüti nimi, esimene tõrvikukandja astus sammu ette, tõstis tõrviku kõrgele peakohale, kostus vastus: ''Langenud Vabadussõjas!'' — ja hoogsas kaares lõikas leegitsev tõrvik alla maapinnale kus ta lumes surisedes kustus . . . Uus nimi. Uus tõrvik tõusis. Uuesti kostus vastus: ''Langenud Vabadussõjas!''. Uus leegitsev kaar ja uus kustuv tõrvik . . .

Loendus jätkus. Uued nimed, uued tõusvad, langevad ja kustuvad tõrvikud. Lühemaks ja lühemaks jäi põlevate tõrvikute rida, kuni lõpuks kostus viimane nimi ja kustus viimane tõrvik . . . Pimedusse mattus sõdurite rivi, ainsaks valgustajaks peakohal sirendavad tähed ja hõbedaselt läikiv kuu.

Nüüd astus rivi ette väeosa ülem ja pidas oma sõdureile kõne. Ei see olnud pikk, ennemini lühim mida kunagi olen kuulnud, sest kõne koosnes vaid kolmest sõnast, kuid need kolm sõna sisaldasid tohutult palju — ''Nii võitlevad skaudid!''

Hetk vaikust, siis lõhestas talveõhtust vaikust söduriterivi raksatav vastus, nii et rivi taga asuvaist lossivaremeist ehmunud hakkide kari lendu tõusis — ''Meie kohus härra kolonel!''

Valitses jälle vaikus. Siis tasane käsklus: ''Parem pool! Käies marss!'', ja lume krudisedes lahkus söduriterivi — kui vaimude kolonn — tagasi kasarmusse. Vaikselt nagu pühakojast lahkus ka tseremooniat jälginud rahvahulk, olles haaratud toimunust. Lahkusime ka meie skaudipoisid, kes me seda tseremooniat igal aastal kaasa elasime, sest meie kirjutamata eesõiguseks oli, et tohtisime kõiki Scoutspataljoni paraade ja esinemisi selle rivi lõpus kaasa teha. Oli ju Scoutspataljon patrooniks skaudipoistele ja selle kogu ohvitserkond meie Skaudisõprade Seltsi liikmeiks.

Pikk aastate rida lahutab nendest Vabaduspäeva eelõhtustest Scoutspataljoni pühalikest loendustest, kuid igal Vabaduspäeval meenuvad nad taas. Näen vaimus järjest kustuvaid tõrvikuid ja kuulen sõnu: ''Langenud Vabadussõjas!''

Kustuv tõrvik —
NIMI MARMORTAHVLIL
—
VABADUSE HIND . . .

Nii on kunstnik näinud Ajutise valitsuse koosolekut.

†

Armas abikaasa, kallis isa,
vanaisa ja äi

Harald Tori

* 14/11 1905 Eestis
† 16/2 1985 Stockholmis

Leinas

ADELE

INGRID ja JAN-LOUIS

KATIA, SANDRINE

———

Matusetalitus toimub reedel, 1. märtsil kell 14.30 Rosen kabelis Råcksta krematooriumis.

---

†

Unustamatu kallis

Olle Andres Salu

* 6/3 1943 Rakveres
† 16/2 1985 Lundis

Lohutamatus leinas

ALEXANDER

EMA ja ISA

Onu PEET
perekonnaga

MARIA

———

Matusetalitus toimub reedel, 1. märtsil kell 15.00 Uppståndelse kabelis Lundis.

---

†

Armast ema ja vanaema

Milde Marie Nõmm'e

n-na Viilman

* 4/5 1900 Palmses
† 14/2 1985 Sävedalenis

mälestavad leinas

KALJU ja IRJA
ROBERT, PEETER
ENNO ja ELNA
KRISTJAN ja KRISTINA
MIKAEL
EHA ja KALLE
EVA ja LEIS
KRISTINA

———

Matusetalitus toimub Sävendaleni kirikus 25. veebr. kell 11.00.

---

†

Armas

Milde Nõmm

Mälestavad leinas

ENDLA ja OTTO
KALJO

---

†

Kallist

Milde Nõmm'e

mälestab leinas

ANTS

• Leinateated

Montrealis suri major KS Erich Köiv.

Ottawas suri 16. detsembril Richard Kokk, sünd. 25. nov. 1925 Saaremaal.

Torontos suri 7. jaanuaril Kalle Kilu, sünd. 20. veebr. 1897 Randveres.

---

†

Kodumaal lahkunud kallis sugulane ja lauluvend Pärnu Helikunsti Seltsi Meeskoorist

Jüri Liit

Mälestab vaikses leinas

BERNHARD TIITUS

Põhja piiril, vete
veeres,
Kaljudel talu tugeva
Pool on põlise metsa
peidus
Pool rannala avaral.
Rannal kasvab kaime,
Julgelt merda seiravaid
Laane teedel vapraid
hõime
Uudismaida rajavaid.

---

†

Lahkus hea sõber

Johannes Kurvits

Mälestavad kurbuses

HERMINE
JOHANNES
VIIVI
ALBERT
VIRVE
FERDINAND

---

†

Meie armas ema

Salme Vainu

* 1/3 1905 Järvamaal
† 14/2 1985 Tallinnas

jättis meid sügavasse leina.

Mälestus elab igavesti!

POEG
perekonnaga Rootsis
SUGULASED ja SÕBRAD
Eestis

---

†

Meie hea tädipoeg

Ferdinand Kalholm

Mälestavad leinas

INES
lastega

AGDA
perekonnaga

VALDO ja ULLA-BRITT

———

Meid oh Issand eluõhtul,
viimses valus kinnita.

---

†

Meie hulgast on lahkunud

Milde Nõmm

Mälestab leinas

GÖTEBORGI EESTI PENSIONÄRIDE ÜHING

Draama...

Alg. lk. 1

seoses marksisim-leninismi puudutavate loengutega. Seda pandi ilmselt tähele ka "kõrgemal pool", kuna nõukogude kaitsejõudude häälekandja Punane Täht kritiseeris Sablinit a. 1974. Nenditi, et tema poliitiline kasvatustöö polevat rahuldav.

Sablin pidas oma viimse loengu pärastlõunal, 7. nov. 1975. Paljud meeskonnaliikmed ja ohvitserid olid Riias maal, pühitsemas oktoobrirevolutsiooni aastapäeva.

Samal õhtul lukustas Sablin koos ühe teise, Markovi-nimelise ohvitseriga ja umbes tosina lojaalse allohvitseriga fregati kapteni tema kajutisse kinni. Mõned teised laeva ohvitserid seoti kinni, mispeale Sablin andis 18–19 aastastest ajateenijatest koosnevale miinimumeeskonnale korralduse laev Riia sadamast välja viia.

Kui aga "Storoševoj" oli teel sedamast välja, hüppas üks meeskonnaliikmetest üle parda — tõenäoliselt ei avastanud seda kapten Sablin.

Vastavalt ühe bussijuhi andmetele võttis surmani väsinud kmeeskonnaliikmel vähemalt kaks tundi aega, enne kui ta jõudis mereväe peakorterisse Riias. Seal võttis ka teatud aja, enne kui ta jõudis valveohvitseri veenda, et "Storoševoiga" ei ole kõik korras.

Kuid tegelikult taibati vahejuhtumi täit ulatust alles siis, kui fregati pardal üks kinniseotud ohvitseridest suutis end köidikutest lahti päästa ja saata hädaraadio abil teade. Siis aga oli "Storoševoj" juba Riia lahest väljas ja liikus täiskäiguga Gotlandi suunas.

Vahemaa Riia-Gotland on umbes 320 km ja normaalselt oleks sõit sinna võtnud aega umbes seitse tundi. Mereväe peakorteri komandant tegi aga korralduse: "Storoševoj" tuleb peatada — ükskõik millise hinna eest.

N.Liidu atakklennukitel oli põgeneva laevaga raadiokontakt, kapten Sablinit kästi otsekohe tagasi pöörduda. Sablin keeldus, mispeale lennukid avasid tule.

Tekkis kohutav segadus ja paanika — Youngi andmete kohaselt tekitasid atakklennukid fregatti jälitavatele vene sõjalaevadele rohkem kahjustusi kui fregatile endale. "Storoševoj" püüdis tabamusi vältida kõrvalemanöövritega, kuid kapten Sablin ei avanud ise kunagi jälitajate vastu tuld.

Rootsi signaalluure andmeil kapituleerus "Storoševoj" 8. novembri hommikul — kõigest 48 kilomeetri kaugusel Gotlandi rannikust. Tõenäoliselt ei avaldanud mässajad mingit vastupanu.

Atakklennukite valetabamuste tagajärjel sai surma vähemalt tosin mereväelast, märgib Young. Sablin ja mitu teist meeskonnaliiget hukati hiljem N.Liidu kõrgeima sõjaväekohtu otsusel. Kapten Sablini vastu korraldatud kohtuprotsess kestis kolm päeva.

Raadioside vahejuhtumi ajal toimus nn. scramblerite abil, mis tähendab seda, et saadetavad teated on moonutatud, kuid tehakse vastuvõtjas uuesti arusaadavaks. Rootsi signaalluurel oli "scramblerdešifreerija" olemas ja selle abil saadi täpselt jälgida merel toimuvat draamat. Kuid rootslased ei tahtnud ühegi hinna eest dešifreerija olemasolu teatavaks teha — sellest ka täielik Rootsi-poolne vaikus mässu ümber.

Winchesteris Ontarios Kanadas suri 19. detsembril Konrad Vilmansen, sünd. 30. sept. 1906 Rakkes.

Sydneys Austraalias suri 16. detsembril Benita Ernestine Järv, n-na Renser, sünd. 31. dets. 1909 Palmses Virumaal.

Astrid... Alg. lk. 1

Berg, kõiki teisi aga eestlanna Ilon Wikland. "Björn on meisterlik just rootsiliku maaelu kujundamisel, nagu see minu lapsepõlves oli. Ilon jällegi ületamatu fantaasia-miljöö ja kujude joonistaja. Ta tuli minu ellu just õigel momendil, kui minu tookordne illustraator suri... Mäletan, et üks noor tundmatu joonistaja ilmus minu kirjastusse oma töid näitama ja minul oli parajasti hädasti illustraatorit vaja. Nii see kõik algas!"

Oma paljudel välismaareisidel on Lindgren külastanud ka Nõukogude Liitu. Teatavasti mängitakse tema "Pipit" Moskva "Teatr Satiri" laval juba kümme aastat. Ka Eestis on tema teoseid eduga dramatiseeritud, isegi lasteooperiks. Oma Moskva külastusel oli Lindgrenil võimalus tõlgi kaudu vestelda ühe vene kooliklassiga. Tekkis probleem, kuidas propelleriga lendavat mehikest Karlssoni tööle panna. Lapsed leidsid, et ta võiks näiteks taskuvargaid püüda kaubamajades. Aga selleks vajaks ta tööluba ja tööraamatut ning registreerimist tööametis.

"Aga teil kapitalistlikul maal on see vist lihtsam", kommenteerisid lapsed oma ettepanekut. Küsimusele, kuidas areneb rootsi-vene filmiprojekt saaga "Mio, mu Mio" filmimiseks, osalt isegi Krimmi poolsaarel, vastas Lindgren, et "sellest on veel vara kõnelda." Ka ei soovinud ta seletust anda, kuivõrd Nõukogude Liit tema suhtes on täitnud rahvusvaheliselt maksvaid autoriõiguste määrusi. "Sellest me parem ei räägi," ütles ta.

□ Lapi järv

Järgnevalt kaldus jutuajamine "Ronja röövlitütre" filmile, millel nii suur menu nii noorte kui vanade juures. Kirjanik leiab, et režissöör Tage Danielsson on täpselt jälginud tema käsikirja ja mõnede leidlike võtetega tegevust isegi elustanud. Ta ütleb, et raske on filmikäsikirja paberile panna, kuigi ta seda tööd juba mitu aastat on teinud. Lindgren on eriti hoolega töötanud tegelaste arhailise keele kallal, hoidudes näiteks 18 sajandil Rootsi toodud prantsuse sõnust ja väljendeist. "Ronja" kaunilt kõlava nime on ta saanud lapi järve Juronjaure nimetusest. "Ma võtsin lihtsalt Põhja-Rootsi kaardi, laotasin selle laual laiali ja hakkasin põhjamaised nimetusi otsima. Soovisin pehmeid häälikuid tüdruku nimes."

Astrid Lindgreni külastavad tihti rahvusvaheliste filmiühingute produtsendid uute filmiprojektide ideedega. Jaapanlased on korduvalt tahtnud teha joonistatud Lindgreni-filme, samuti sakslased ja ameeriklased.

"Aga ma olen neile alati kindlalt ütelnud "ei": Eriti ei armasta kirjanik Walt Disney suurfirma joonistatud filme ja ka nendele ütles ta ei. Hiljuti käis Rootsis Columbia Pictures üks direktoritest Hollywoodist arutamaks kuulsa kirjanikuga uut "Pipi Pikksuka" filmi. Tema kaks väikest tütart, kes isale selle idee andsid, olid ka kaasas. Elavate näitlejatega kinofilmi vastu pole Astrid Lindgrenil midagi ja arvatavasti läheb nimetatud ameerika projekt varsti käiku.

Usutles: KARIN SAARSEN

LILLED ja PÄRJAD
Rönninge Blomstershop
MAARJA JOANDI
Rönninge jaama juures
Tel. äris: 0753/503 20
Tel. kodus: 0753/530 61
Tellimine võimalik ka tel. teel.

ARVID WÆRNERS BEGRAVNINGSBYRÅ AB
Asutatud a. 1918
Sibyllegatan 31, Stockholm
Tel. 63 16 15
Korraldab kõik vastutustundeliselt seoses surmajuhtumiga. Nelja generatsiooni kogemused eestlaste matustega.

Boris Kalle 70 aastat

10 veebruaril tähistas Staffanstorpis oma 70. sünnipäeva vet.-arst Boris Kalle. Juubilar sündis Tallinnas, lõpetas Tõrva gümnaasiumi 1936 ja alustas õpinguid TÜ Loomaarsti teaduskonnas, mille lõpetas 1944. Võttis osa võitlustest punaarmee vastu eesti väeosas rügemendi vet.-arstina. Hilissügisel 1944 õnnestus tal hädavaevu põgeneda Rootsi, kus lõpetas 1945 Stockholmi Vet.-Ülikooli juures veiste kunstliku seemenduse ja steriliteediravi kursused ning asus tööle oma erialal.

35 aastat on juubilar abistanud põllumehi nende veiste tõuaretamisel — sellest ligemale kaks aastakümmet Hörbys asuva "Skånesemin" ühingu teenistuses.

Kolleegid ja sõbrad soovivad juubilarile edaspidiseks kõike head, lootuses, et aastate lend järgneval aastakümnel pole nii kiire ja et tervis ikka vastu peaks aastate koormusele.

H.R.

———

Otsimine

Eemil Gustavson!

Albert Ojang Lääne-Saksamaal otsib oma nooruspõlve sõpra Eemil Gustavsoni, pärit Toolselt, sündinud 1920 või 1921. Arvatavasti elab ta praegu Stockholmi läheduses. Kui keegi temast midagi teab, palutakse sellest teatada aadressil:

Albert Ojang, Scheibestrasse 13, 4290 Bocholt/Westfalen, Bundesrepublik Deutschland.

Estival...

Alg. lk. 1

et kohalikud eesti organisatsioonid ettepanekut toetavad. 1984 aasta kevadel, peale Lõuna-Rootsi organisatsioonide pooldavat seisukohta, otsustas ühing Estivali peakoosolek, et Estival 86 toimubki Lundi-Malmö piirkonnas. Valiti ettevalmistav toimkond Lõuna-Rootsist vajalike eeltööde tegemiseks.

Toimkond on praegu koostamas Estival 86 raamkava, on esialgselt reserveerinud ruume ja on üldiselt kavandanud ettevalmistustöid. Kõigest sellest kavatseb toimkond informeerida eesti organisatsioone ja ajakirjandust seoses eesti organisatsioonide kongressiga 24. märtsil Stockholmis.

Toimkonna ettepaneku kohaselt organisatsioonide kongressile toimub Estival 86 Lundis ja Malmös 1.–4. mail 1986. Aeg on hoolega valitud ja tohiks nii aastaaja poolest (kevad Skånes) kui ka võimaluse tõttu pikaks nädalalõpuks (1. mai on neljapäeval) olla sobiv nii tegelastele kui ka meie publikule kogu Rootsist.

ÜLESKUTSE

Toimkond pöördub üleskutsega kõigi eesti kultuuriga tegelevate isikute, gruppide ja organisatsioonide poole: On Teil huvi Estival 86-l esinemiseks või muuks aktiviteediks seoses Estivaliga? Teatage juba nüüd, kui võimalik enne organisatsioonide kongressi, oma ideedest ja soovidest. Toimkonna aadress on: Estival 86, Bytaregatan 28, 222 21 Lund.

Hambaarst
Peeter Klaar
võtab vastu uusi patsiente.
Engelbrektsplan 2, III
114 34 Stockholm
Tel. 21 77 77
Eesti keelt valdav personal

Akupunktuur
Valuravi, nagu migreen, valu liikmetes, musklites jne.
AINO AKSBERG
Lidingö
Tel. 08/767 23 56, 767 23 34

Sobiv kink
rootsi sõpradele

Levita eesti kultuuri ilusas värvitrükis kokaraamatuga "Estnisk mat", mis sisaldab 130 retepti eesti populaarsematest toitudest. Rikkalikult illustreeritud.
"Estnisk mat" on müügil Eesti Kultuuri koondises, Eesti Majas ja kirjastus Välis-Eestis. Posti kaudu tellides, täida kupong.

Till "Estnisk Mat", Box 45253, 104 30 Stockholm. Saatke mulle postilunaga________ kokaraamatut. Hind 125 kr pluss saatekulud.
Nimi________
Aadress________
Postnr/aadress________

Vaba eestlaskonna informatsioonileht

EESTI PÄEVALEHT

Ilmub kolmapäeviti ja reedeti

Abistamiskeskuse koosolek:

Toetuspakkide saatmine endiselt hädavajalik

Toetuspakkide saatmine on endiselt hädavajalik, konstateeritakse Eesti Vangistatud Vabadusvõitlejate Abistamiskeskuse aruandes üldkoosolekule, mis toimus Stockholmi Eesti Majas Voldemar Krüppelmani eesistumisel. Vabast maailmast poliitvangide perekondadele saadetud toetuspakid on väheste eranditega kohale jõunud, üteldakse aruandes.

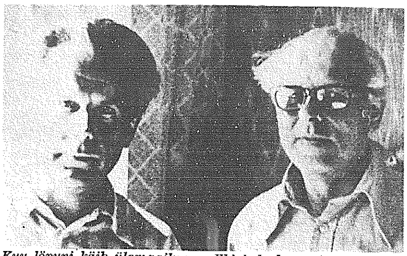

Kuu lõpuni käib ülemaailmne allkirjade kogumise aktsioon vabadusvõitleja Mart Nikluse vabastamise nõudmiseks, kes pildil on Nobeli rahuauhinna laureaadi Andrei Sahharoviga kes samuti on tagakiusamise ohver.

Kuna N.Liit seiskas alates 1. novembrist 1984 ettemakstud tolliga pakkide saatmise, siis tuleb poliitvangide perekondadel ja vabadusvõitlejail nüüd paki toll tasuda saamisel. Arvestades uut olukord on Abistamiskeskus koostanud juhendi pakkide saatmiseks Eestisse koos N.Liidu tollimääradega ja soovitusega 1, 3 ja 5-kiloste pakkide jaoks.

Toetuspakkide saatmist tuleb jätkata, sest hoolega valitud pakkide sisuga saame abistada nii majanduslikesse raskustesse sattunud poliitvangide perekondi ja tagakiusatud vabadusvõitlejaid kui ka poliitvange endid.

Abistamiskeskuse poolt on 1984 saadetud ettemakstud tolliga toetuspakke 90.000 krooni eest. Iga kuu saadetakse 15 ristpaelasaadetist (panderolli) ning erisaadetistena on lähetatud soovitud arstimeid, prille, raamatuid jne.

Poliitvangidele saadetavate kirjade osas märgitakse aruandes, et hooldustegevuses on esikohal poliitvangidele igakuuliste kirjade lähetamine. Kirjade saatmise eesmärgiks on anda poliitvangidele moraalset tuge ja kaitsta neid nõukogude vanglate, sunnitöölaagrite ja vaimuhaiglate administratsiooni omavoli vastu. Vaatamata sellele, et poliitvangidele saadetud kirju pahatihti tagastatakse KGB märkusega ''tundmatu'' või et vastuseid ei saabu, tuleb kirjade saatmist jätkata, sest iga lähetatud kiri või kaart täidab oma ülesande vastavale vangile läänest osutatava tähelepanu ja talle omistatava kaitse osas.

Poliitvangide osas nimetatakse, et novembris 1984 oli aktuaalsete vangide nimestikus 29 isikut. Ajavahemikus veebruar 1978 kuni november 1984 tuli uute poliitvangidena juurde 66 ning viidi vabanenud ja vangistuses või vangistuse tagajärjel surnud poliitvangide nimestikku üle 93 isikut. Poliitvangide teadaolevate perekondade nimestikus esines novembris 1984 kaheksateist perekonda.

Vabanenud poliitvangide nimestik hõlmab 156 nime. Vangistuses või vangistuse tagajärjel surnud poliitvangide nimestikus esineb 25 ning surmamõistetute nimestikus 39 nime.

Aktiivsete vabadusvõitlejate nimestikus esines novembris 1984 kaheksateist nime, neist kaks 1972 UNO-le saadetud memorandumiga seotud endist poliitvangi.

HOOLDUS VABAST MAAILMAST

Austraalias, Belgias, Hollandis, Inglismaal, Kanadas, Prantsusmaal, Rootsis, Saksamaal, Shveitsis ja USA-s tegutsevate eesti organisatsioonide, koguduste ja üksikisikute poolt on novembri 1984 andmeil võetud hooldusele kõik nimestikus esinevad poliitvangid.

Samaaegselt kuuluvad teadaolevad poliitvangide perekonnad ja tagakiusatud vabadusvõitlejad kaashooldusele. Poliitvangide, nende perekondade ja vabadusvõitlejate heaks tegutseb 140 eestipoolset toimkonda, hooldusgruppi ja hooldajat. Amnesty Internationali osas tegutsevad Eesti poliitvangide heaks paarkümmend adoptsiooni gruppi. Skandinaavias on Eesti poliitvangide heaks töötamas 25 norralast, rootslast, soomlast ja taanlast.

Abistamiskeskuse kaitseaktsioonide hulka on kuulunud rohked märgukirjad eesti poliitvangide ja nende olukorra kohta rahvusvahelistele konverentsidele, organitele ja asutustele.

Nii näiteks Hamburgis suvel 1984 ülemaailmse postiuniooni kongressil võeti üles Rootsi postivalitsuse kaudu N.Liitu lähetatud saadetiste kadumise ja omavolilise tagastamise küsimus. On jätkatud rahvusvaheliste teadeteagentuuride ja lääne ajakirjanduse varustamist Eesti poliitvangide olukorda valgustava materjaliga. On jätkatud Eesti poliitvangide vabastamise nõudega postkaartide ja Mart Nikluse kinnipidamiskoha aadressiga kirjaümbrike levitamist. On levitatud Mart Nikluse ja Jüri Kuke mälestusteost ''Kaks kes ei alistunud''. On trükitud uus seeria Mart Nikluse ja Jüri Kuke mälestusmarke. Et juhtida maailma tähelepanu poliitvangidele, algatas Abistamiskeskus ülemaailmse Eesti Vangistatud Vabadusvõitlejate Päeva tähistamise. Mart Nikluse 50.a. sünnipäeva puhul toimusid septembris 1984 vastavad aktused ja demonstratsioonid Brüsselis, Minneapolises, Stockholmis ja Washingtonis. EVV Päeval alustati ka ülemaailmse allkirjade kogumise aktsiooniga Mart Nikluse vabastamise taotlusele. Allkirjade kogumise aktsioon kestab veebruari kuu lõpuni, mille järele allkirjalehed esitatakse erimärgukirjaga vastavate maade valitsustele.

TIHE KOOSTÖÖ AMNESTYGA

Abistamiskeskusel on usalduslik koostöö poliitvangide küsimusega tegelevate rahvusvaheliste organisatsioonidega, nagu Amnesty Internationali peakorteriga Londonis ja Eesti poliitvange hooldavate AI-gruppidega üle maailma, USA kongressi Helsingi-komisjoniga, Nato sekretariaadiga Brüsselis jne.

Seoses okupeeritud kodumaal toimunud poliitprotsessidega ning muude teatavaks saanud inimõiguste rikkumistega on Abistamiskeskus andnud informatsiooni läänemaailma massimeediumile. Abistamiskeskus on senini väljaannud kümme ingliskeelset informatsioonibülletääni. Kodumaise vastupanuliikumise ülesandel on kahes köites trükki toimetatud põrandaaluste kroonikate ''Lisandusi mõtete ja uudiste vabale levikule Eestis'' 13 kogu. Kolmas köide on ilmumas.

MAJANDUS

Aruande kohaselt ulatusid keskuse 1983.a. tulud kroonile 269.826.13. Toetused Rootsist moodustasid kr 60.320.54, sellest toetused üksikisikuilt kr 33.568.60, organisatsioonidelt kr 13.880.00, toetuskuulutused kr 6.370.00, korjanduslehtedega kogutud toetused kr 2.790.00 ja muud tulud kr 3.711.94. Toetused väljastpoolt Rootsit ulatusid kroonile 77.597.62, sellest toetused USA-st kr 40.011.70, Austraaliast kr 15.369.55, Kanadast kr 11.331.55, Saksamaalt kr 4.681.05, Soomest kr 2.923.06, Belgiast kr 1.090.80, Prantsusmaalt kr 940.50, Shveitsist kr 899.25 ja Taanist kr 350.16. Mart Nikluse ja Jüri Kuke mälestusteose müügist laekus kr 63.524.05, Mart Nikluse ja Jüri Kuke mälestusmarkide müügist kr 2.940.20, Balti ümbrike müügist kr 713.00 ning panga ja postgiro intressid ulatusid kroonile 4.190.72. Rootsi tööturuvalitsuselt (AMS) saadi riikliku töötasu toetusena kr. 60.540.00.

Abistamiskeskuse tegevusalased kulud ulatusid 1983.a. kroonile 93.034.13. Sellest moodustas poliitvangide abistamine kr 69.611.35, välistegevus kr 13.023.18, raamatud ja ajakirjad kr 3.361.60 ja korjandusaktsioonid kr 2.038.00. Abistamiskeskuse asjaajamise kulud ulatusid kroonile 27.595.45. Sellest moodustasid telefonikulud, st. peamiselt ühenduse pidamine okupeeritud kodumaaga kr 7.852.00, paljundamine kr 7.173.30, post kr 5.853.35, kontorimaterjal kr 3.711.25 ning büroo ja muud kulud kr 3.005.55. Mart Nikluse ja Jüri Kuke mälestusteose väljaandmise kulud ulatusid kroonile 57.322.20 ning Balti ümbrike kulud kroonile 1.075.80. Arhiivitööjõu töötasu koos sotsiaalkuludega ulatus kroonile 68.505.55, millest riiklik toetus kattis 90 protsenti.

Tegevusaasta ülejääk ulatus kroonile 22.293.00, mis koos eelmiste aastate ülejääkidega kr 49.831.84 suuruses summas moodustas bilansi passiva poolel Abistamiskeskuse kroonile 72.124.84 ulatuva tegevuskapitali. Passiva poolel esinesid tegevusaasta lõpus reserveeritud tasumata riigimaksud kr 8.310.00 ja kreeditorid kr 15.128.10 ulatuses.

Abistamiskeskuse 1983.a. majanduse aruanne sisaldab ainult keskkassa läbikäigud. See ei hõlma Rootsis ja mujal tegutsevate Abistamistoimkondade, hooldusgruppide ja hooldajate tulusid ja kulusid. Ajavahemikus 1978—83 võib Eesti poliitvangide ja vabadusvõitlejate abistamistegevuse üldsummat hinnata Rootsis vähemalt 400.000 ja kogu vabas maailmas vähemalt 800.000 rootsi kroonile. Revidentide esildise aruande kinnitamiseks esitas Harald Nurk. Revisjonikomisjoni kuulusid Senta Karupää, Harald Nurk ja Vold. Palm.

Koosolek kinnitas nii tegevus- kui majandusaruanded ja samuti tegevuskava senises suunas töö jätkamiseks.

JUHATUS

Juhatusse valiti tagasi Mihkel Jüris, Jaak Jüriado, Kulla Velliste, Vold, Krüppelman, Ants Pahv ja Ants Kippar ning uute liikmetena Ivi Hubel-Puusepp, Marje Õunapuu ja Piia Saare ning asemikena Mark Karell ja Lembit Pella.

Revisjonikomisjon — Senta Karupää, Harald Nurk ja Voldemar Palm — valiti tagasi ja nende asemikeks Rein Puusepp ja Ailo Mikiver. Liikmemaksuks määratakse vähemalt kr 50:— üksikisikuile ja vähemalt kr 100:— organisatsioonidele ja ettevõtteile aastas.

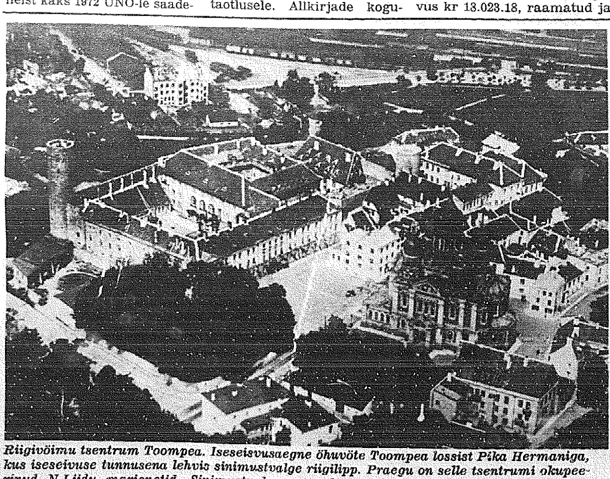

Riigivõimu tsentrum Toompea. Iseseisvusaegne õhuvõte Toompea lossist Pika Hermaniga, kus iseseivuse tunnusena lehvis sinimustvalge riigilipp. Praegu on selle tsentrumi okupeerinud N.Liidu marionetid. Sinimustvalge asemel on Pikal Hermanil okupatsioonilipp. (EPL-arhiiv).

Kreml tunnistab esmakordselt

Afganistani sõja taga N.Liidu natsionalism

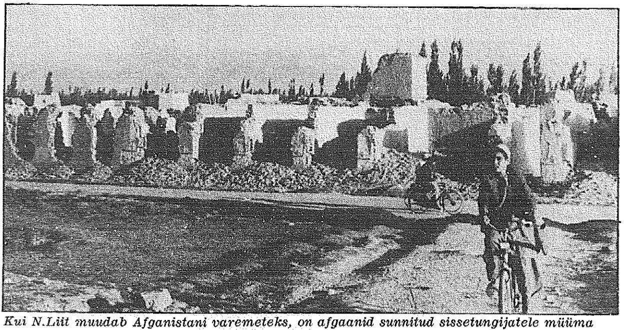

Kui N.Liit muudab Afganistani varemeteks, on afgaanid sunnitud sissetungijatele müüma maagaasi alla omahinna.

Pravda avaldas signatuurita artikli, mis käsitleb olukorda Afganistanis. Et kirjutis ei kanna nime või nimemärki tähendab nõukogudelikus pruugis seda, et läkitus tuleb otse Kremlist. Artikkel ise on samuti erinev, sest nüüd seletatakse, et nõukogude väed on Afganistanis selleks, et ''kaitsta N.Liidu piire vaenulike imperialistlike jõudude vastu''.

Pravdas ilmunud artikkel tõestas kõige ilmekamalt N.Liidu ekspansioonitahet ja sõna tõsises mõttes koloniseerimispüüdlusi. Kui siis veel aasta hiljem hakati avastama vene allveelaevade operatsioone neutraalse Rootsi vetes, oli maailmal N.Liidu tõelisest olemusest selge pilt.

Afganistani vastupanuliikumine aga saab abi mitmest riigist — selles osas on ju venelastel õigus. Kuid tegemist on siiski ikestuses oleva rahva abistamine seda rõhuva neokolonialistliku supervõimu vastu, mitte Afganistani muutmine mingisuguseks ''imperialistlikuks platsdarmiks'', kust tahetakse rünnata ''N.Liidu 2 400 km pikkust piiri''.

Pravda aga süüdistab eelkõig Pakistani ja Hiinat, kes lubavat oma territooriumidel paikneda ''bandiitide'' baase ja väljaõppelaagreid. Muidugi olevat USA ja CIA Afganistanist ülimalt huvitatud, Pravda kohaselt sellepärast, et ameeriklaseda kaotasid Iraanis kõik oma spionaažiseadmed kui võimule tuli Khomeini a. 1978—79.

— Lahendus Afganistaniprobleemile leitakse alles siis, kui igasugune välismaine õõnestustegevus lakkab, nendib Pravda. Ühtlasi toonitatakse, et Afganistani osas on vaja usaldatavaid garantiisid et välismaine sekkumine Afganistani siseasjadesse ei korduks.

RAHVAMÕRVARID

Ülaltoodud pealkirja all kommenteerib venelaste tegevust Afganistanis liberaalne Eskilstuna-Kuriren. Tagapõhjaks on hiljuti Rootsi välisministeeriumi saabunud raport, milles öeldakse, et ''afgaanidel on au maksta iseenda hävitamise eest''. Loodame, et diplomaatiline iroonia ei tapnud olukorra tõsidust, konstateerib EK ja jätkab:

— Nõukogude imperialistid sunnivad afgaane müüma maagaasi alla omahinna. Kommunistlikus žargoonis nimetatakse sellist teguviisi kurnamiseks. Antud juhul on peale selle veel tegemist selle sõjalise panuse finantseerimisega, mis orjastab müüjat.

— Seda rahvast, kes keeldub laskmast end orjastada, tahetakse näljutada alistumisele, toonitab EK ja viitab paljude rahvusvaheliste abistamisorganisatsioonide raportitele, mis on alarmeerivad.

— Oletatakse, et sel talvel nälgivad või külmavad surnuks vähemalt 100 000, võib-olla 500 000 afgaani.

— Nälga tekitatakse metoodiliselt. Seoses oma ofensiividega ajavad venelased elanikkonna küladest välja, hävitavad ehitused ja põletavad süstemaatilised teravilja, mida nad ise ei kasuta. Tammid ja niisutusseadeldised lastakse õhku.

— On selge, kinnitavad abistamisorganisatsioonid, et N.Liit on otsustanud saavutada Afganistani üle kontrolli pikaldase rahvamõrva abil. Mis on selge abistamisorganisatsioonidele, peaks olema selga ka ülejäänud maailmale. Kuidas see on mõelnud reageerida?

— Millise teravusega ja visadusega kavatsevad näiteks Olof Palme ja Lennart Bodström protesteerida käimasoleva rahvamõrva vastu? Ei jätku sellest, kui ametlikesse tekstidesse mõnikord pistetakse sisse mõni markeerimine.

— Sest nii halvasti ei tohiks siiski olla, et ka raportid venelaste tegevuse kohta Afganistanis on tülikad sellepärast, et need piiravad seda diplomaatilist tegevusvabadust, mida on nii huvitav omada teisteks otstarveteks?